Ազգ
Azg armenian daily
22 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1999 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 219 (1965)

Թուրքիայի դեմ 2369 հայց մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում

Ամիսներ առաջ գրել էինք Մեծ Բրիտանիայում բնակվող մի հայրենակցի մասին, որ Ստամբուլի դատարանում գործ էր հարուցել Թուրքիայի կառավարության դեմ Մեծ եղեռնից հետո իր ընտանիքին պատկանող կալվածքների բռնագրավման փաստի առթիվ: Հրատարակության համար մեր թերթին հղած իր հոդվածում, որն ամբողջությամբ լույս կտեսնի մեր առաջիկա համարներից մեկում, «Կալիֆոռնիա կուրիեր» թերթի խմբագիր Հարութ Սասունյանը տեղեկացնում է, որ վերոհիշյալ դատական գործը վարող դատավորը՝ Ռեզա Թյուրմենը, Անկարայում ունեցած մի ելույթի ժամանակ նշել է, որ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում ներկայումս առկա 12454 հայցերից 2369-ը վերաբերում են Թուրքիային, այսինքն՝ շատ ավելի, քան որեւէ այլ երկրի: Ավելին՝ դատավորը շեշտել է, որ այդ գործերից 638-ը անշարժ գույքի հետ կապված վեճերին են վերաբերում: Դատավոր Թյուրմենն ասել է, որ Թուրքիան վաղ թե ուշ պետք է ընթացք տա եվրոպական դատարանի վճիռներին, քանի որ ստորագրել է նրա իրավազորության մասին պայմանագիրը: Նա հայտարարել է, որ թուրքական իշխանություններն այսուհետեւ չեն կարող դրանք արգելակել՝ պատճառաբանելով, որ ներքին հարցերին են վերաբերում:

ԱՍՈՒԼԻՍ

Ռոբերտ Քոչարյան. «Մթնոլորտը փոխվում է, ես դրական միտումներ նկատում եմ...»

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Դեկտեմբերի 21-ին նախագահական պալատում կայացավ ՀՀ նախագահի ավանդական հանդիպումը լրագրողներիս հետ: Այս անգամ փոքր-ինչ ընդլայնված կազմով. 4 հեռուստալրագրողներից բացի հրավիրվել էին նաեւ 8 օրաթերթերի ներկայացուցիչներ: Մինչեւ թերթի այս համարը հասնի ընթերցողին, մեր հասարակական լսարանն արդեն տեղյակ կլինի հանդիպման մանրամասներին (ազգային եւ մասնավոր հեռուստաընկերությունները տեսագրում էին), ուստի կանգ առնեմ միայն հիմնական շեշտադրումների վրա:

Նախագահը չթաքցրեց, որ երկրում որոշակի լարվածություն կա, հասարակությունը տեղյակ է դրան, եւ հիմա բոլորը ձգտում են «հարմարվել նոր իրավիճակին, քանի որ հոկտեմբերի 27-ից հետո մենք հայտնվել ենք նոր իրավիճակում»: Ստեղծված պայմաններում «հիմնական խնդիրն է գտնել իշխանության ճյուղերի, քաղաքական ուժերի միջեւ հարաբերությունների այնպիսի նոր մեխանիզմներ, որոնք հնարավորություն կտան էֆեկտիվ կառավարել երկիրը»: Փաստելով, թե այլեւս չկան Վազգեն Սարգսյանն ու Կարեն Դեմիրճյանը, նախագահն ավելացրեց, թե «բայց մեզ ոչ ոք չի ազատել երկրի համար պատասխանատվությունից»: Նախագահը լավատես էր եւ գտնում էր, որ «գործընթացներն ընթանում են ճիշտ ուղղությամբ», ԱԺ-ի, վարչապետի, քաղաքական ուժերի եւ իր միջեւ վստահությունը վերականգնվում է, վերջին շրջանում վարչապետն ու ինքը բավական լավ համագործակցում են:

Բնականաբար, լրագրողներիս առավել հետաքրքրում էին ներքաղաքական զարգացումների միտումները: Պատասխանելով մեզանից յուրաքանչյուրի երկուական հարցի, պրն Քոչարյանը դրսեւորեց ներկա իրավիճակում իր քաղաքական ընդդիմադիրների նկատմամբ բավական հանդուրժողական կեցվածք: Օրինակ, անդրադառնալով Անդրանիկ Մարգարյանի հանրահայտ «երբ»-ին (երբ նախագահը չեղվի արցախյան հարցի լուծման ուղուց եւ իր նախընտրական խոստումներից Հանրապետական կուսակցությունը կշարունակի սատարել նրան), նախագահն ասաց, որ «այս իրավիճակում նման «երբ»-երի առկայությունը բնական է համարում» եւ ավելացրեց, որ ինքը հարցադրման «ֆոնը դրական է գնահատում», իսկ նախընտրական խոստումներից շեղվելու որեւէ նպատակ չունի:

Տես ► էջ 3

2000 Թ. ԲՅՈՒՋԵ

Վազգեն Սարգսյանի նախագիծը կրճատվում է

Նոր տարին՝ առանց բյուջեի մասին օրենքի

Վազգեն Սարգսյանի կազմած պետբյուջեի նախագիծը ներկա կառավարությունը՝ վարչապետ Արամ Սարգսյանի գլխավորությամբ, հարկադրված է կրճատել: Հոկտեմբերի 27-ից հետո հնարավորությունների սահմանն այլեւս փոփոխված է: Այն, ինչ հասու է Յունիտերին, հասու չէ սովորական մահկանացուին: «Ազգին» հայտնի դարձավ, որ բյուջետային բոլոր ոլորտների ղեկավարներին հրահանգ է տրվել 7.5 տոկոսով կրճատել մինչ այդ քննարկված եւ ընդունված ծախսերը: Ընդհանուր առմամբ՝ 2000 թ. բյուջեի ծախսային մասը, որ ծրագրված էր 279,2 մլրդ դրամի սահմաններում, նվազեցվում է 15 մլրդ դրամով: Համապատասխանաբար, նվազելու են նաեւ եկամտային մուտքերը, կառավարությունը իրատես չի համարում այս իրավիճակում 214,9 մլրդ դրամ եկամուտ հավաքելը: Հնարավորինս սեղմվելու է պետբյուջեի դեֆիցիտը, որը Վազգեն Սարգսյանի պատկերացմամբ, կարող էր լինել 64,2 մլրդ դրամ:

Կառավարությունը բյուջեի վերանայված տարբերակը կկարողանա ուղարկել խորհրդարան լավագույն դեպքում շաբաթավերջին, այսինքն՝ ԱԺ-ն միայն հաջորդ շաբաթ կկարողանա հաստատել հանձնաժողովներում բյուջետային քննարկումների ժամանակացույցը, իսկ 2000 թ. Հայաստանը մուտք կգործի առանց բյուջեի մասին օրենքի: 2000 թ. հունվարին կգործեն 99 թ. պետբյուջեի համամասնությունները, ինչը չի հակասում մեր օրենսդրությանը, որը հեռատեսորեն հաշվի է առել նման տարբերակի հնարավորությունը: Ե՛վ Հրանտ Բագրատյանի, ե՛ւ Ռոբերտ Քոչարյանի վարչապետության օրոք եղել են նախադեպեր բյուջետային տարին առանց բյուջեի մասին օրենքի սկսելու: Հունվար-փետրվար ամիսներին ԱԺ-ն հնարավորություն կունենա քննարկել եւ ընդունել բյուջեի նախագիծը:

Ն. Դ.

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Առջեւում են Կոմկուսը եւ «Միասնությունը»

ՄՈՍԿՎԱ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ռուսաստանում շարունակվում է Պետդումայի կիրակնօրյա ընտրությունների արդյունքների ամփոփումը: Վերջին տվյալներով, շարունակում է առաջատար մնալ ՌԴ կոմկուսը, հավաքելով քվեների 24,22%-ը: Երկրորդ տեղում «Միասնություն» դաշինքն է, որին պատկանել են ընտրողների 23,37%-ը, երրորդ տեղում՝ «Օտեչեստվո-Վսյա Ռոսիա» դաշինքը՝ 12,64%: Չորրորդ տեղում՝ Աջ ուժերի միությունը՝ 8,72%: Հինգերորդում՝ «Յաբլոկոն» (6,13%), նրան հաջորդում է «Ժիրինովսկու դաշինքը»՝ 6,8%: Մնացած 20 կուսակցություններն ու շարժումները չեն հաղթահարել 5 տոկոսի պատնեշը:

«Նախագահը կարող է շաբաթը մեկ փոխել վարչապետին, իսկ ԱԺ-ն՝ չհաստատել վարչապետի ծրագիրը»

Սահմանադրական բարեփոխումների հնարավոր որոգայթները

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Սահմանադրական փոփոխությունների մշակումը այսօր Հայաստանում թիվ 1 խնդիրն է, որը կարող է հանգուցալուծել ներիշխանական հակասությունները, եւ կարկասած կայունության փոխարեն հանրապետությունում հաստատել երաշխավորված կայունություն: Հանրապետության նախագահը եւ «երկրապահ»-Հանրապետական թեւը, որ խորհրդարանում ՀԺԿ-ի հետ մեծամասնություն ունի, անցած շաբաթ հաշտություն կնքելով, փաստեցին, որ իրենց գործողությունները տեղափոխում են Սահմանադրության դաշտ, ավելի որոշակի՝ դեռեւս 98 թ. արտահերթ նախագահական ընտրություններին խոստացված նախագահի լիազորությունների վերաբաշխում՝ հօգուտ խորհրդարանի եւ կառավարության: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի համար ստեղծված անձնային սահմանադրության մայրամուտն է: Ի՞նչ ուղղությամբ կփոխվի Սահմանադրությունը: Հանրապետության նախագահը հեռատեսորեն ստեղծել է իր հանձնաժողովը արդարադատության նախարար Դավիթ Հարությունյանի գլխավորությամբ եւ փորձում է թելադրել խաղի իր կանոնները: ԱԺ-ում մեծամասնություն ունեցող «Միասնություն» խմբակցությունը բնականաբար այս խաղում կցանկանա հայտնվել ոչ թե կիսապաշտպանի դերում, այլ հարձակվողի, մշակելով սահմանադրական բարեփոխման սեփական տարբերակը, ինչի հնարավորությունը ներկայումս գործող Սահմանադրությունը լիովին թույլ է տալիս: Սահմանադրության 111-րդ հոդվածում նշված է. «Սահմանադրությունն ընդունվում է կամ դրանում փոփոխություններ են կատարվում հանրաքվեի միջոցով՝ հանրապետության նախագահի կամ ԱԺ նախաձեռնությամբ»: Եվ նախագահին, եւ ԱԺ-ին տրված է հենման կետ, ով Արքիմեդի օրինակով կշրջի սահմանադրական աշխարհը, նա էլ կհաղթի:

Տես ► էջ 2

Մարտեր Գրոզնու արվարձաններում

ՄՈՍԿՎԱ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Չեչնիայում ռուսական զորքերի հրամանատարությունը հայտարարում է երկուշաբթի օրը Գրոզնու արվարձաններում «Սեվերնի» օդանավակայանը լիակատար հսկողության տակ առնելու մասին: Հաղորդումներ են ստացվել չեչենական մայրաքաղաքի արվարձաններում մղվող մարտերի մասին, որոնց ընթացքում կողմերը կորուստներ են կրել, հաղորդում է «Ազատություն» ռադիոկայանը: Ռուսական հրետանին եւ ավիացիան հարվածներ են հասցրել Բոլշիե Վարանդի, Իտում-Կալե, Օկտյաբրսկոյե, Ագիշտի, Չեռնորեչիե, Տասկալա, Սերժեն-Յուրտ եւ Ակսուրի բնակավայրերի շրջակայքին: Ռուսաստանի ՆԳՆ ստորաբաժանումները իրականացրել են Պերվոմայսկոյե, Սադովոյե, Մեսկետի, Զամայ-Յուրտ եւ Գալայտի բնակավայրերի մաքրում:

Ինչպես հաղորդել են ռուսական լրատվամիջոցները, Չեչնիայում դաշնային ուժերի հսկողության տակ են վերցված ավելի քան 100 բնակավայրեր:

ԱՊՀ

ԱՊՀ կառուցվածքում հավելյալ փոփոխություններ չեն ակնկալվում

ԱՊՀ գործադիր քարտուղար Յուրի Յարովը Երեւանում

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Երբ ԱՊՀ գործադիր քարտուղար Յուրի Յարովն անբարենպաստ եղանակի պատճառով չորսժամյա ուշացումով Թբիլիսիից ժամանեց Երեւան՝ նույն օրը Բաքու մեկնելու մտադրությամբ: ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հետ հանդիպումից հետո պրն Յարովը, պատասխանելով լրագրողների հարցերին, ներկայացրեց քննարկված հարցերի շրջանակը. նախ եւ առաջ ազատ առեւտրի գոտու վերաբերյալ համաձայնագրի վավերացման, ԱՊՀ երկրների ղեկավարների խորհրդի հունվարին Մոսկվայում նախատեսված նիստի, կառավարությունների ղեկավարների, արտգործնախարարների հանդիպումների ժամկետների, տնտեսական խորհրդի դեկտեմբերի 24-ին նախատեսված նիստի օրակարգի հետ կապված խնդիրներ: Պետությունների ղեկավարների խորհրդի նիստը, մասնավորապես, նախատեսված է հունվարի 20-ին, սակայն այդ ժամկետը հարցականի տակ է, քանզի Ադրբեջանն այդ առթիվ վերապահումներ ունի. հունվարի 10-ին լրանում է Բաքվի իրադարձությունների տարելիցը, ուստի ԱՊՀ նախագահ Բորիս Ելցինի համաձայնության պարագայում թերեւս կտեղափոխվի հունվարի 25-ին: Համապատասխանաբար կփոխվի նաեւ արտգործնախարարների հանդիպման օրը, որը տեղի կունենա հունվարի 24-ին՝ նախապես որոշված հունվարի 19-ի փոխարեն:

Տես ► էջ 2

digitised by A.R.A.R.@

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ

«Նախագահը կարող է շաբաթը մեկ փոխել վարչապետին, իսկ ԱԺ-ն՝ չհաստատել վարչապետի ծրագիրը»

Սկիզբը էջ 1

Վարչապետ պետք է նշանակվի ԱԺ դերակատարությամբ

«Ազգը» դիմեց ԱԺ պետաիրավական հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ, պատգամավոր Վիկտոր Դալլաքյանին՝ առաջարկելով պարզաբանել սահմանադրական փոփոխությունների հնարավոր մեկնակետը: Վ. Դալլաքյանը միանշանակ էր. «Քանի որ հանրապետության նախագահը ԱԺ որոշմամբ պետք է սահմանադրական փոփոխությունների հարցը դնի հանրաքվեի, ապա շատ տրամաբանական է, որ ԱԺ-ն ինքը քննարկի եւ որոշի փոփոխության ենթակա հարցերի շրջանակը, դա կլինի արդյունավետ եւ առարկայական, հակառակ դեպքում՝ Նախագահի կողմից ստեղծված հանձնաժողովը կարող է աշխատել, նախագիծ ներկայացնել, իսկ ԱԺ-ն կարող է ընդհանրապես մերժել նրա առաջարկները: Որպեսզի մենք նման փաստի առջեւ չկանգնենք, սահմանադրական փոփոխությունների աշխատանքը պետք է կենտրոնացնել ԱԺ պետաիրավական հանձնաժողովում»: Վ. Դալլաքյանը վկայակոչեց նաեւ ԱԺ կանոնակարգի 38 հոդվածի 5-րդ կետը, ուր նշված է, որ պետաիրավական հանձնաժողովն իրավասու է կատարել Սահմանադրության փոփոխություններ: Ըստ այդմ, առաջարկվում է բոլոր խմբակցությունների ներկայացուցիչներին, նաեւ դրսի կուսակցություններին, Նախագահի առաջարկով ստեղծված աշխատանքային խմբին՝ համագործակցված աջակցել պետաիրավական հանձնաժողովին:

Վ. Դալլաքյանի պնդմամբ, 2000 թ. հունվարին «Միասնություն» դաշինքում արդեն ձեւավորված մտադրությունների հիման վրա կքննարկվեն սահմանադրական փոփոխությունները, եւ մինչեւ մայիս հանրաքվեն կկայանա: Առաջնահերթ փոփոխության ենթակա են հանրապետության նախագահին, Ազգային ժողովին, կառավարությանը, դատական իշխանությանը եւ տարածքային կառավարմանն ու տեղական ինքնակառավարմանը վերաբերող 3-7-րդ գլուխները: Վ. Դալլաքյանը՝ իբրեւ համեմատության եզր, ընտրեց ԱՄՆ սահմանադրությունը, քանզի այն շեշտված նախագահական սահմանադրություն է, իսկ Հայաստանի քաղաքական ուժերի միջեւ կնքված համաձայնությամբ, ՀՀ Սահմանադրության բնույթը չպետք է վերանայվի՝ Հայաստանը պետք է մնա նախագահական հանրապետություն:

Լուծարե՞լ, թե՞ չլուծարել խորհրդարանը նախագահի ձեռքով

Վ. Դալլաքյանը անդրադարձավ. ա. Սահմանադրության 55 հոդվածին, որի 3-րդ կետում նշված է, որ ԱԺ նախագահի եւ վարչապետի հետ խորհրդակցելուց հետո նախագահը կարող է արձակել ԱԺ-ն. «Ի՞նչ է նշանակում խորհրդակցել: Վարչապետի կամ ԱԺ նախագահի հետ այս հարցը քննարկելուց հետո, անկախ այն կամ ոչ պատասխանից, նախագահը կարող է հավաստիացնել, որ ինքն արդեն խորհրդակցել է եւ լուծարել ԱԺ-ն, սա շատ հեղհեղուկ ձեւակերպում է: Իմ կարծիքով, եթե լուծարելու դրույթը պետք է պահպանվի, թեեւ կարծում եմ՝ այն պետք է ընդհանրապես վերացնել, ապա միայն մի դեպքում. եթե ԱԺ-ն անգործունակ է, օրենքներ չի ընդունում, չի աշխատում, ընդ որում պարտադիր պետք է լինի Սահմանադրական դատարանի եզրակացությունը, որպեսզի բացառվի Նախագահի կողմից ԱԺ աշխատանքին տրված կամայական մեկնաբանությունը», ասաց Վ. Դալլաքյանը: Փաստենք, որ հանրապետության նախագահի պաշտոնանկությանը վերաբերող ներկա Սահմանադրության 57 հոդվածում ՍԴ եզրակացությունը պարտադիր է: ԱՄՆ սահմանադրությամբ, նախագահն իրավունք չունի լուծարելու Սենատը կամ Կոնգրեսը, բայց Սենատը կարող է պաշտոնանկել Նախագահին:

Բ. Ներկա Սահմանադրությամբ՝ հոդված 55, կետ 4, նախագահը նշանակում է վարչապետին, ապա վերջինիս առաջարկությամբ հաստատում է կառավարության կազմը: Վ. Դալլաքյանը ներկայացրեց տեսական մի հնարավորություն: Նախագահն ամեն շաբաթ փոխում է վարչապետին, հետո վերջինիս առաջարկով հաստատում կառավարության կազմը, վարչապետը ԱԺ-ին ներկայացնում է իր ծրագիրը, իսկ ԱԺ-ն չի հաստատում, եւ երկրում ստեղծվում է խառնաշփոթ: Հնարավոր է շրջման մի քանի տարբերակ: Նախագահը վարչապետի թեկնածությունը ներկայացնում է ԱԺ-ին, եւ ԱԺ-ն է նշանակում վարչապետին, որից հետո վարչապետն ինքն է նշանակում նախարարներին կամ ԱԺ-ին է վերապահվում նաեւ վարչապետի ներկայացումից հետո նախարարների հաստատումը: «Խորհրդարանն այս կերպ բավականին լուրջ կշիռ կստանա, որովհետեւ եթե ԱԺ-ն կարող է անվստահություն հայտնել կառավարությանը, ապա նա պետք է նաեւ մասնակցի դրա ձեւավորմանը: Իմաստն այն է, որ ԱԺ քաղաքական մեծամասնությունը եւ ընդհանրապես խորհրդարանը լիիրավ պատասխանատվություն ստանձնի կառավարության գործունեության համար»:

Գ. Հանրապետության նախագահը ներկա Սահմանադրությամբ նշանակում է դատավորներին, գլխավոր դատախազին, վերջինիս՝ վարչապետի առաջարկությամբ, ինչը Վ. Դալլաքյանի համոզմամբ, հակասում է իշխանությունների տարանջատման սկզբունքին. «Միանձնյա նշանակելով դատական իշխանության ներկայացուցիչներին, նախագահը փաստացի զրկում է դատական իշխանությանն անկախությունից: Դատավորների նշանակումը կարող է իրականացվել, դիցուք, ինչպես ԱՄՆ-ում: Նախագահը նշանակում է դատավորներին Սենատի համաձայնությամբ»:

Դ. Տարածքային կառավարման եւ տեղական ինքնակառավարման գլխում հնարավոր են մարզպետների կարգավիճակին վերաբերող փոփոխություններ: Վ. Դալլաքյանը հայտնեց, որ պետաիրավական հանձնաժողովում արդեն ստեղծվել է Արշակ Սադոյանի գլխավորությամբ աշխատանքային խումբ, ուր քննարկվում է մարզպետների, ներառյալ Երեւանի քաղաքապետի ընտրովիության տարբերակը, ըստ այդմ, իբրեւ ընտրովի մարմիններ, մարզերը պետք է ունենան իրենց բյուջեները: Փաստենք, որ գործող Սահմանադրությամբ՝ հոդված 107, 108, մարզպետներին նշանակում եւ ազատում է կառավարությունը, իսկ Երեւանի քաղաքապետին, վարչապետի ներկայացմամբ, նշանակում եւ ազատում է ՀՀ նախագահը:

Վ. Դալլաքյանը անհրաժեշտ է համարում սահմանադրական բարեփոխումներից զատ առանձին օրենքներ ընդունել նախագահի, կառավարության եւ ԱԺ-ի մասին, ուր հաշվարկված կլինեն քաղաքական այս կառույցների պարտականություններն ու իրավունքներն ամենայն մանրամասնությամբ՝ բացառելով կամայական մեկնաբանությունները: Ականապատված սահմանադրության դաշտը թե՛ նախագահը, թե՛ ԱԺ-ն փորձում են յուրովի ականազերծել:

ԱՊՀ կառուցվածքում հավելյալ փոփոխություններ չեն ակնկալվում

Սկիզբը էջ 1

ՀՀ Նախագահի հետ պրն Յարովը քննարկել է նաեւ ԱՊՀ պետությունների ղեկավարների խորհրդի կողմից գործադիր մարմնին առաջադրված խնդիրների կատարման ընթացքը, ԱՊՀ տարածքում առկա հակամարտությունների կարգավորման համար բարենպաստ մթնոլորտ ստեղծելու հեռանկարը, ընթացիկ հարցեր՝ տնտեսական համագործակցության, կանոնակարգային խնդիրների ոլորտից, ԱՊՀ երկրների եւ կառավարությունների ղեկավարների խորհուրդների նիստերի անցկացման տեղը եւ ժամկետները մինչեւ 2002 թ. ներառյալ: Համատեղ քննարկումներից հետո կհամաձայնեցվեն եւ կհաստատվեն ինչպես վերոհիշյալ ժամկետները, այնպես էլ ԱՊՀ մարմինները ղեկավարելու հերթականությունը (վերջիններիս նախագահները ընտրվում են մեկ տարով ռուսական այբուբենի հերթականությամբ):

Բաքվում նախագահ Հեյդար Ալիեւի հետ քննարկվելիք խնդիրների շրջանակը նույնն է, յուրատեսակ հաշվետվություն 1999 թ. ապրիլի 2-ին տեղի ունեցած պետությունների ղեկավարների խորհրդի նիստում նախանշված ուղեգծի, հունիսի 4-ին Մինսկում եւ հոկտեմբերի 8-ին Յալթայում կառավարությունների ղեկավարների հանդիպումներում ընդունված որոշումների կատարման ընթացքի վերաբերյալ, առաջիկա հանդիպումների ժամանակացույցի ճշգրտում:

ԱՊՀ կառուցվածքում հավելյալ փոփոխություններ, ըստ պրն Յարովի, չեն ակնկալվում, քանզի այն ամենը, ինչ հնարավոր է եւ անհրաժեշտ, արդեն իսկ արված է. գլխավորը ոչ թե կառուցվածքային փոփոխություններն են, այլ եղած կառույցների շրջանակում արդյունավետ համագործակցության ծավալումը տնտեսության եւ հակամարտությունների կարգավորման ոլորտում, ինչն էլ ԱՊՀ երկրների համագործակցության առանցքն է:

ԱՊՀ գործադիր քարտուղարը չհամաձայնեց ՌԴ վարչապետ Վ. Պուտինի այն թեզին, թե ԱՊՀ-ն չկայացած՝ կեղծ ամուսնություն է (պրն Յարովը ծանոթ չէր այդ գնահատականին եւ ենթատեքստից դուրս արտահայտությունը մեկնաբանելու ցանկություն չդրսեւորեց): Գլխավորը՝ քաղաքակիրթ ամուսնալուծությունը, տեղի է ունեցել, մնացածը՝ մշակութային, սոցիալական, տնտեսական եւ տեխնոլոգիական համագործակցությունը, որ թելադրում է ինքը կյանքը, շարունակվում է եւ պիտի որ դրական արդյունք տա, ասաց նա:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Նվերներ Հայաստանի՞ երեխաներին

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Խաղալիքներ, քաղցրեղեն, հագուստ է 60 հազար տուփերի մեջ Հայաստանի երեխաների համար տեղափոխվում աշխարհում խոշորագույն Անտոնով-124 տրանսպորտային ինքնաթիռով, որը դեկտեմբերի 20-ին օդ է բարձրացել Նյուքասլ քաղաքի օդանավակայանից: Ինչպես հաղորդում է բրիտանական The Journal թերթը, նախապես հավաքված նվերները նախատեսվում էին Չեչնիայի երեխաների համար, սակայն վերջին պահին երթուղին փոխվել է Մեծ Բրիտանիայի ԱԳՆ այն նախազգուշացման պատճառով, որ կամավորների եւ օդաչուների անվտանգությունը չի կարող երաշխավորվել: Christmas Child միջոցառմանը մասնակցել են 300-ից ավելի հանրակրթական դպրոցներ, մասնավոր անձինք: Այլեւայլ բարեգործների շարքում է եւ «Նյուքասլ Յունայթեդ» ֆուտբոլի ակումբի գլխավոր մենեջեր Բոբի Ռոբսոնը:

Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտության հայկական կենտրոնը կունենա նոր գործադիր տնօրեն

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոնի (ՌԱՀՀԿ) գործադիր տնօրեն Արշավիր Գաբուճյանը մեկ տարի պաշտոնավարելուց հետո վայր է դնում գործադիր տնօրենի իր պարտականությունները հունվարից Մայր աթոռ սբ. Էջմիածնում աշխատանքի անցնելու կապակցությամբ: Կենտրոնից հայտնեցին նաեւ, որ ՌԱՀՀԿ-ի գործադիր տնօրենի պաշտոնը կստանձնի Հրաչ Հակոբյանը, որը նախկինում եղել է ՀՀ պետնախարար:

ԳՈՐԻՍ

«Հայագրոբանկի» Գորիսի մասնաճյուղը՝ WESTERN UNION համագործակցության անդամ

«Հայագրոբանկ» ԲԲԸ-ի Գորիսի մասնաճյուղը մշտապես նորացնում եւ ավելացնում է բանկային գործառնությունների ցանկը, փորձում մեծացնել գործունեության շառավիղը: Ընթացիկ աշխատանքների ֆինանսական ծավալներով, հեռանկարային ու իրատեսական ենթածրագրերով, բանկային նորագույն տեխնոլոգիաների ներդրմամբ մասնաճյուղը մարզում պոտենցիալ ամենամեծ հզորությամբ բանկի համարում ունի: Կենտրոնական բանկի եւ «Հայագրոբանկի» կողմից վերջերս անցկացված ստուգայցը վկայեց մասնաճյուղի աշխատակազմի պրոֆեսիոնալ բարձր պատրաստվածության մասին:

«Նախորդ մի քանի տարիների իներտությունը վերջին մի քանի տարում տեղի տվեց զգալի աշխուժության», «Ազգի» հետ ունեցած զրույցի սկզբում փաստեց մասնաճյուղի կառավարիչ Ալեքսանդր Բախուդարյանը: Միայն այս տարի, մինչ 3 ամիս ժամկետով հատկացվող սպառողական վարկերից օգտվել է մոտ 700 վարկառու, ապահովվել է 100 տոկոս մարում»:

Գյուղական բնակչության շրջանում գյուղատնտեսական բարեփոխումների աջակցության ծրագրի նկատմամբ նախնական մտայնությունն ու տարակույսն արդեն իսկ վերածվել է փոխադարձ հավատի ու վստահության. մինչեւ 11 ամսով տրվող վարկերից ընթացիկ տարվա 11 ամիսներին օգտվել է 34 գյուղացիական տնտեսություն:

Մասնաճյուղի գործունեության մեջ առկա են նաեւ բավականին նորույթներ. այս տարվանից ներդրվել է հաճախորդների հաշիվներից գումարների փոխանցման էլեկտրոնային համակարգը: Բաժանմունքում հաճախորդներին տրամադրվում է «Հայագրոբանկի» կողմից թողարկվող A եւ UNION պլաստիկ քարտեր ինչպես դրամով, այնպես էլ արտարժույթով:

Պետական կարճաժամկետ պարտատոմսերի նկատմամբ աննախադեպ հետաքրքրությունը վկայում է քաղաքացու հավատի վերականգնման մասին: Շեշտակիորեն աճել է նաեւ ավանդատուների թիվը:

Ա. Բախուդարյանի հավաստմամբ, մասնաճյուղի ամենահիշատակելի նորույթը նորեւս 160 երկրներ ներառող, 44 հազար սպասարկում իրականացնող WESTERN UNION համակարգի, համաշխարհային ցանցին ինտեգրվելն է: Ի դեպ, Գորիսի մասնաճյուղը համագործակցության անդամակցած մարզի միակ բանկն է: WESTERN UNION-ը մայրաքաղաքից բավականաչափ հեռու գտնվող սյունեցուն, գորիսեցուն հաշված րոպեների ընթացքում, գոյություն ունեցող սակագնային սանդղակով, հնարավորություն է ընձեռում աշխարհի ամենահեռավոր վայրերից ստանալ (եւ փոխանցել) փոխանցված գումարը: Օրինակ, վերջին մի քանի օրում արձանագրվել էր 9 գործարք, որից 8-ի դեպքում գորիսեցիներն աշխարհի ամենատարբեր երկրներից որոշակի գումարներ էին ստացել:

Ավելացնենք, որ մասնաճյուղը իրականացնում է միջազգային կազմակերպությունների եւ Համաշխարհային բանկի կողմից ֆինանսավորվող մի շարք վարկային ծրագրեր, ինչպես նաեւ ճանապարհային չեկերի սպասարկման գործառնությունը:

ԼԵՆԱ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Գորիս

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր՝
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՒՅՐ ՀԱԿՈԲՅԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ԶՈՐՅԱՆ /հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն /562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ընթացիկ

Ռոբերտ Քոչարյան. «Մթնոլորտը փոխվում է, ես դրական միտումներ նկատում եմ...»

Սկիզբը էջ 1

«Իմ ծրագրերում սկզբունքային փոփոխություններ մտցնելու հայտարարություն ես չեմ արել...»: Նա կրկին հավաստեց, որ որեւէ մտադրություն չունի ԱԺ-ն լուծարելու եւ դրա անհրաժեշտությունը չի տեսնում: Ավելին, ինքը գտնում է, որ ԱԺ-ն լուծարելու նախագահի իրավունքը «բացարձակ չպետք է լինի, որ երբ ուզենա լուծարի»: Այդ քայլը բացառիկ դեպքերի համար է, «անգամ, եթե ԱԺ-ն 2-3 ամիս նիստեր չի անում, դո 3 տարի չե՞նք սպասելու...»: Ընդհանրապես, սահմանադրական փոփոխությունների մասին նաեւ այլ հարցերի պատասխանելիս, նա շարունակ նշում էր, որ դա իր ծրագրային խոստումներից է: Օրինակ, անհեթեթ համարեց, որ վարչապետը կառավարության նիստերը պետք է գումարի նախագահի թույլտվությամբ, կարեւորեց Սահմանադրության մեջ «դատական իշխանության ազատության աստիճանի մեծացումը», Սահմանադրական դատարանի լիազորությունների ընդլայնումն այն հաշվով, որ շարքային քաղաքացիները եւս հնարավորություն ունենան այնտեղ դիմելու, ինչը նոր որակի կբարձրացնի մարդու իրավունքների պաշտպանությունը եւ այլն: Անդրադառնալով կառավարության անդամի կողմից (Վահան Շիրխանյան) նախագահի հրաժարականի պահանջին, որը գործընկերս նշեց, ցույց տալու համար, թե նախագահը լրիվ չի տիրապետում իրավիճակին, «քանի որ չի կարողանում նրան ազատել» զբաղեցրած պաշտոնից, պրն Քոչարյանն ընդգծեց, որ դա էլ Սահմանադրությունից է գալիս (նախագահը նախարարներին նշանակում եւ ազատում է վարչապետի ներկայացմամբ), եւ տվյալ դեպքում պրն Շիրխանյանը «անհարմար վիճակի մեջ է դրել թե նախագահին, թե վարչապետին», թույլ տալով էթիկայի խախտում: Բայց նա հույս ուներ, որ ժամանակի ընթացքում հարցն իր լուծումը կստանա եւ համանման դեպք այլեւս չի կրկնվի, իսկ լինելու դեպքում կհետեւի շատ ավելի սկզբունքային հակազդեցություն:

Պարզաբանելով «անվստահության մթնոլորտում կտրուկ, արմատական քայլեր» անելու անթույլատրելիությունը, պրն Քոչարյանն ասաց, թե բոլորը ինքը, վարչապետը, ԱԺ ղեկավարությունը, քաղաքական ուժերը «նույնիսկ բնազդով զգում են» մեկը մյուսի նկատմամբ վստահության վերականգնման անհրաժեշտությունը: Իսկ դրան մեծապես կարող է նպաստել հոկտեմբերի 27-ի գործի քննությունը, որի մասին բավական շատ խոսվեց: Ահաբեկիչ Նաիրի Հունանյանի եւ կասկածյալ Մուշեղ Մովսիսյանի նկատմամբ բռնություն կիրառելու մասին հարցադրմանն անդրադառնալով, պրն Քոչարյանն ասաց. «Անմիջապես հետաքրքրվել եմ... Ինձ զեկուցում են, որ բռնություն չի գործադրվել, թեեւ չեմ կարող ասել, որ 100 տոկոսով վստահ եմ դրան»: Նա գտնում էր, թե «նախաքննությունը ճիշտ ուղղությամբ է գնում», հայտարարեց, որ վստահում է քննչական խմբին. «Չեմ տեսնում, թե ինչո՞ւ պետք է քննչական խումբը շահագրգռված լինի քննությունն այլ ուղիով տանելու»: Բայց չէր կասկածում, որ ահաբեկիչներն իրենք կփորձեն քննությանն այլ ուղղություն տալ. «Հայտնի չէ, թե դեռ քանի՞ անգամ կփոխեն իրենց ցուցմունքները...»: Այս առթիվ նախագահը գտնում էր, որ «հոկտեմբերի 27-ին կատարվել է ահաբեկչության ճանապարհով հեղաշրջման փորձ, եւ դա հիմա ունի իր շարունակությունը...»:

Անդրադառնալով իր աշխատակազմի նախկին ղեկավար եւ ապա խորհրդական Ալեքսան Հարությունյանի ձերբակալության փաստին, նախագահը կարծիք հայտնեց, թե դրանով ահաբեկիչները, կոնկրետ Նաիրի Հունանյանը, «միգուցե նույն ծրագրի (պետական հեղաշրջման- Ռ. Ք.) երկրորդ փուլն են սկսում»: «Չե՞ք վախենում, որ Նաիրի Հունանյանը Ձեր անունն էլ կտա», ուղղակի տրված հարցին Ռ. Քոչարյանը պատասխանեց, թե ինքը դրանից «չի զարմանա» («հիմա արդեն ոչ մի բանից չեմ զարմանում»):

Արդեն հանդիպման, այսպես ասեմ, «պաշտոնական» մասի ավարտից հետո, երբ նախագահը մեզ պատվեց մի բաժակ սուրճի եւ մոտ 40 րոպե անկաշկանդ զրուցում էինք, ես հարցրի. «Իսկ Դուք ունե՞ք հոկտեմբերի 27-ի Ձեր վարկածը»: «Այո, ունեմ», պատասխանեց: «Եվ երբեւէ կհայտնե՞ք», հավելյալ հարցիս նախագահը ձեռքը թափ տվեց. «Երբ արդեն նախագահ չեմ լինի...»:

Վերադառնալով մեր հանդիպման «պաշտոնական» մասին, կարեւոր եմ համարում նշել, որ պրն Քոչարյանը դրական էր գնահատում ճգնաժամը հաղթահարելու գործում քաղաքական ուժերի դրսեւորած կեցվածքը: Նա նաեւ գոհ էր զանգվածային լրատվամիջոցների ճնշող մասի աշխատանքից «առանձին վերապահումներով», թեեւ շեշտեց, որ որոշ ուժեր իսկապես «շատ ակտիվացան» եւ ձգտում են «առավելագույն օգուտ քաղել»: Դրա տակ հասկանալով ռեւանշի ձգտող ուժերին, եւ նրանց կեցվածքը իրենց համար «բնական» համարելով, նախագահը իրեն Լեւոն Տեր-Պետրոսյանով կրկին փոխարինելու որոշ ձգտումների առթիվ ուղղակի տրված հարցին շատ նրբանկատ պատասխանեց. «Ես Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին առանձնացնում եմ այդ ուժերից»:

ԼՂՀ ներքին զարգացումները նախագահը չէր կապում հայաստանյան իրադարձությունների հետ. «Ես որեւէ կապ չեմ տեսնում»: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ Արցախի բարձրաստիճան պաշտոնատարների հակամարտությունը նոր բան չէ, 1,5-2 տարվա պատմություն ունի: «Ղարաբաղը բավական փոքր է», իսկ նրա ինքնապաշտպանական բանակը շատ ավելի հզոր է, քան պետական կառույցները, այստեղից ծագում են կոնֆլիկտներ քաղաքական ղեկավարության եւ բանակի հրամկազմի միջեւ. «որոնք այն ժամանակ էլ կային, երբ ես ԼՂՀ նախագահն էի, բայց իմ հեղինակությունը թույլ էր տալիս դրանք հարթել»: Հաշվի առնելով, որ անհնար է Արցախյան հարցի քաղաքական վերջնական կարգավորումը գտնել «առանց երկրում կայուն իրավիճակի», պրն Քոչարյանը հույս ուներ, որ եւ Արցախում, եւ Հայաստանում այդ կայունությունը պահպանել կհաջողվի: Իբրեւ այս մտքի հավելյալ հաստատում, պարզաբանելով վարչապետ Արամ Սարգսյանի վերջին հայտարարությունը, թե «նախագահին ընդդիմություն չկա», պրն Քոչարյանն ընդգծեց, որ ընդդիմություն, իհարկե, կա եւ չի կարող չլինել, սակայն վարչապետն այդ ասելով «նկատի է ունեցել ԱԺ մեծամասնությանը, Հանրապետական կուսակցությանը, անձամբ իրեն», եւ ավելացրեց, որ այժմ իրենց միջեւ «բավական ակտիվ համագործակցություն կա»:

Ընդհանրապես զգացվում էր, որ հետհոկտեմբերյան ճգնաժամի ամենածանր փուլը, ըստ նախագահի, արդեն ետեւում է մնացել. «Մթնոլորտը փոխվում է, ես դրական միտումներ եմ նկատում...»: Թերեւս, այս լավատեսությամբ էր պայմանավորված, որ պրն նախագահը չհամաձայնեց «Ազգի» անունից տված իմ հարցերին.

1.- Պրն նախագահ, Ձեր աշխատակազմի ղեկավար պրն Սարգսյանը վերջին ասուլիսում հայտարարեց, թե Ձեր հենարանը Սահմանադրությունն է: Ես միամտաբար կարծում էի, թե նախագահի հենարանը ժողովուրդն է, եւ ոչ թե Սահմանադրությունը: Այս առումով կուզենայի Ձեզ մի անհաճո հարց ուղղել. չե՞ք գտնում, արդյոք, որ Դուք բավականաչափ կտրվել եք ժողովրդից (երեւի այս պալատի՞ց է գալիս, ի՞նչ է, չգիտեմ): Եվ երկրորդը եւ Ձեր ընդդիմադիրները, եւ Ձեր կողմնակիցները, օրինակ, խոսելով վաղաժամկետ ընտրությունների մասին, հաշվի չեն առնում, թե այդ առթիվ ի՞նչ է մտածում ժողովուրդը, արդյոք համաձա՞յն է, թե՞ համաձայն չէ վաղաժամկետ ընտրություններին: Ուզում եմ ասել, թե իմ տպավորությամբ մեզանում ստեղծվել է մի վիճակ, որ ժողովուրդը որպես քաղաքական գործոն չի դիտվում, նպատակ է, ոչ գործոն: Համաձա՞յն եք այս գնահատականին եւ ի՞նչ է Ձեր կարծիքն այս առթիվ:

- Իրոք, նախագահի համար Սահմանադրությունն այսօր ամենից ավելի գործնական գործիքն է: Երբ երկրում ինչ-որ տեղ անվստահության մթնոլորտ կա, ապա այդ մթնոլորտը շրջանցելու լավագույն ձեւը Սահմանադրությունն է: Սեղանին դնել, հիշել, որ կա Սահմանադրություն, կան օրենքներ, եւ փորձել այնպես անել, որ բոլոր գործընթացները, նաեւ իշխանության տարբեր ճյուղերի գործունեությունը կարգավորվի հենց այդ փաստաթղթերի շրջանակներում: Ինչ վերաբերում է հենարանին եւ ժողովրդին այսօրվա գործընթացների սուբյեկտ դարձնելուն, ապա ես այնքան էլ համամիտ չեմ ձեզ հետ: Կարծում եմ, որ 27-ի դեպքերից հետո ժողովուրդը միանշանակ արտահայտվեց... Ժողովուրդը քաղաքական գործընթացների սուբյեկտ է դառնում ընտրությունների օրը: Ընտրվելով ժողովրդի կողմից, ես պարտավոր եմ եղել իրադարձությունների բեռը չտեղափոխել ժողովրդի ուսերին: Իհարկե, կարելի էր այլ կերպ վարվել, ժողովրդին դրանց անմիջական մասնակից դարձնել, բայց կստացվեր, որ ես բեռն իմ ուսերից գցում եմ: Ինչքանո՞վ ազնիվ կլիներ դա նախագահի կողմից: Միգուցե ես ճիշտ չեմ եղել, բայց կարծում եմ, որ ազնիվ եմ եղել...

2.- Պրն նախագահ, այստեղ գալուց առաջ հասցրի կարդալ «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթում այսօր հրապարակված մի տեղեկատվություն, ուր նշված էր, թե ԱՄՆ-ն ուղղում է մտցրել ԵԱՀԿ Ստամբուլի գագաթնաժողովում ընդունված փաստաթղթի մեջ, ըստ որի Ղարաբաղը դիտվում է Ադրբեջանի տարածք...

- ԱՄՆ-ը նման իրավունքներով օժտված չէ, եւ ԵԱՀԿ Ստամբուլի գագաթնաժողովում ընդունված բանաձեւն այդ առթիվ որեւէ փոփոխության չի ենթարկվել: ԱՄՆ-ն ունի 5-6 տարի առաջ ընդունված իր փաստաթուղթը, որն ամեն տարի կրկնում է Ադրբեջանի պահանջով: Գիտեք, այնտեղ շատ պետություններ են մասնակցում, նաեւ Իսլամական կոնֆերանսի բոլոր պետությունները... Բայց խնդիրը ԵԱՀԿ իրավասության տակ է, իսկ ԵԱՀԿ-ի բանաձեւը հայտնի է՝ այնտեղ ԼՂՀ-ն իբրեւ Ադրբեջանի տարածք նշված չէ...

Այսքանը ներկայացնում եմ մեր ընթերցողին զուտ իբրեւ տեղեկատվություն: Կարծում եմ, առաջիկայում առիթներ կլինեն այս ամենի մասին առանձին վերլուծություն ներկայացնելու:

ՀԱՄԱՅՆՔԱՊԵՏԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Դավիթ Պետրոսյանենք «ծեծի եւ կտտանքի» են ենթարկել Հրաչյա Աբրահամյանին

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ինչպես արդեն հայտնել ենք, դեկտեմբերի 19-ին Երեւանի Նոր Նորք համայնքում կայացել են համայնքի ղեկավարի ընտրություններ, քվեարկության նախնական արդյունքներով, գործող համայնքապետ Մկրտիչ Մինասյանը մոտ 600 ձայնով շրջանցել է իր գլխավոր հակառակորդին՝ նույն համայնքի հարկային տեսչության բաժնի պետ Դավիթ Պետրոսյանին: Սակայն վերջինիս նախընտրական շտաբը դեկտեմբերի 20-ին հայտարարեց, որ բողոքարկում է ընտրությունների արդյունքները, քանի որ ընտրությունների ընթացքում կատարվել են խախտումներ, մասնավորապես, թիվ 8/30 տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ, ՀՅԴ անդամ Հրաչյա Աբրահամյանը խոստովանել է, որ որոշ դաշնակցականների հրահանգով մեքենայություններ է կատարել Մկրտիչ Մինասյանի օգտին: Ընդ որում, Աբրահամյանի խոսքը հեռարձակվել է հայաստանյան մի շարք հեռուստաալիքներով:

Դեկտեմբերի 21-ին Երեւանի քաղաքային ընտրական հանձնաժողովում տեղի ունեցավ մամլո ասուլիս, որը հրավիրել էր հանձնաժողովում ՀՅԴ ներկայացուցիչ Սմբատ Բալասանյանը: Ասուլիսին ներկա էր եւ լրագրողների հարցերին պատասխանեց Հրաչյա Աբրահամյանը:

Բալասանյանը հայտարարեց, թե «ընտրությունների ավարտից անմիջապես հետո Դավիթ Պետրոսյանի կողմնակիցները խաբեությամբ առեւանգել են Հրաչյա Աբրահամյանին, բերել Պետրոսյանի շտաբ եւ ենթարկել դաժան ծեծի եւ կտտանքների, ինչի հետեւանքով Հրաչյան մի քանի անգամ ուշաթափվել է»: Ըստ ԵրՔԸՀ անդամի, «ծեծողներից մեկը եղել է Գագիկ Հայրապետյանը՝ թիվ 8/30 տեղամասի նախագահը, իսկ ծեծի ընթացքում ներկա է եղել Դավիթ Պետրոսյանի հայրը՝ ԵՊՀ իրավաբանական ֆակուլտետի դասախոս, մայիսի 30-ի խորհրդարանական ընտրությունների պատգամավորության թեկնածու Ռաֆիկ Պետրոսյանը»: Սմբատ Բալասանյանի եւ Հրաչյա Աբրահամյանի խոսքերով, վերջինից պահանջել են «ինքնախոստովանական» բացատրություն գրել Ռաֆիկ Պետրոսյանի թելադրությամբ եւ լրատվամիջոցների առջեւ հայտարարել, թե իբր ինքը Դաշնակցության թելադրանքով մեքենայություններ է արել Մկրտիչ Մինասյանի օգտին: «Երբ որ հրաժարվել եմ գրել, նորից ծեծել են, ատրճանակ են պահել վրաս, սպառնալով, թե տես ինչ ենք անելու քո եւ քո ընկերների հետ: Դա տեւել է այնքան ժամանակ, մինչեւ համաձայնել եմ: Ի վերջո, մյուս օրը առավոտյան գրել եմ այն բացատրությունը, որ ինձ թելադրել է Ռաֆիկ Պետրոսյանը», հայտարարեց նա: «Լրատվամիջոցներին ասածներս նույնպես ծեծի եւ շանտաժի արդյունք էր»,- ընդգծեց նա: Սմբատ Բալասանյանը նաեւ նշեց, որ «Աբրահամյանին պատանդ պահելու ժամանակ նրանից վերցրել են անձնագիրը, հրշեջ պահպանությունում աշխատելու վկայականը, ժամացույցը, գլխարկը, 1500 դրամ»:

Հայտնելով, որ ՆԳ Նոր Նորքի բաժնում Հրաչյա Աբրահամյանի ցուցմունքների հիման վրա քրեական գործ է հարուցվել, Սմբատ Բալասանյանն ընդգծեց. «Ոչ մեկին չի հաջողվել սեւացնել Դաշնակցությանը՝ ո՛չ թուրքերին, ո՛չ ռուսներին, ո՛չ Տեր-Պետրոսյանին, չի հաջողվի նաեւ անտեր-Պետրոսյաններին»: Նա նաեւ հրապարակեց 1984 թ. Դավիթ Պետրոսյանին տրված մի բժշկական տեղեկանք, որի համաձայն վերջինս «ունի հոգեկան խանգարում՝ առաջացած ուղեղի վնասվածքի հետեւանքով»:

Պաշտպան Պախլավունին հերքում է լուրերը, թե Հունանյանը խոշտանգվել է

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հոկտեմբերի 27-ի գործով մեղադրյալ Նաիրի Հունանյանը ներկայումս գտնվում է թիվ 1 քննչական մեկուսարանում, նորմալ վիճակում է, դեկտեմբերի 21-ին հայտնեց Հունանյանի պաշտպան Արտաշես Պախլավունին:

Պրն. Պախլավունին հերքեց մամուլում հրապարակված լուրերն այն մասին, որ Նաիրի Հունանյանը խոշտանգումների է ենթարկվել, ինչի հետեւանքով ոտքը հազիվ քարշ է տալիս, իսկ այդպիսի խոշտանգումների հետքեր կան: Ըստ նրա, իր պաշտպանյալը հողաթափեր է խնդրել, որովհետեւ կոշիկները ոտքերը սեղմում էին, ուստի ոտքի քարշ տալը դրա հետեւանքն է: Նշելով, որ խոշտանգումների դեպքում Հունանյանն այդ մասին տեղյակ կպահեր իր պաշտպանին, Պախլավունին հայտարարեց, որ «ինքը նման բան ինձ չի ասել, ես էլ չեմ տեսել»: Այն հարցին, թե արդյոք Նաիրի Հունանյանը բժշկի չի՞ դիմել, պաշտպանը պատասխանեց. «ԱԱՆ մեկուսարանում՝ չգիտեմ, այստեղ գիտեմ՝ լավ վերաբերմունք է, ինչքան կարողանում են պայմաններ ստեղծում են, ցուրտ է, էլի, գիտեք ինչ վիճակ է»:

Հարցին, թե արդյոք Նաիրի Հունանյանը ՀՀ նախագահի աշխատակազմի նախկին ղեկավար Ալեքսան Հարությունյանի եւ մյուսների դեմ ցուցմունքներ է տվել ինքնակա՞մ, թե՞ ճնշման տակ, պաշտպանը պատասխանեց. «Բոլորս, այդ թվում եւ ես, նրան ասել ենք՝ դու ճիշտը պետք է ասես, սուտ ցուցմունք չպետք է տաս: Սակայն ի՞նչ գիտես, ուրիշի հոգին մութ գաղտնիք է, դրանք ճիշտ են, թե ոչ՝ քննությունը ցույց կտա»:

Նշելով, որ ինքը մասնակցել է վերջին՝ դեկտեմբերի 17-ի քննչական գործողությանը, պաշտպանն ընդգծեց, որ քննչական գործողությունները շարունակվում են, նորմալ են ընթանում: Արտաշես Պախլավունին հայտնեց, որ ներկայումս քննությունը տարվում է 2-3 վարկածով, իսկ նախաքննությունը կարող է տեւել եւս 6-8 ամիս, որովհետեւ «ծանր գործ է, պետք է վերջնական ապացույցներ հավաքեն՝ ով ինչ է կատարել»:

Վատթարացել է հոկտեմբերի 27-ի գործով մեղադրյալ Մուշեղ Մովսիսյանի առողջական վիճակը

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հոկտեմբերի 27-ի դեպքերի կապակցությամբ հարուցված գործով մեղադրյալ, ԱԺ պատգամավոր Մուշեղ Մովսիսյանի պաշտպան Կրոմվել Գրիգորյանը միջնորդել է նախաքննական մարմնին՝ անհապաղ դատաբժշկական փորձաքննության ենթարկել իր պաշտպանյալին: Այս մասին հայտնեց պաշտպանը, նշելով, որ փորձաքննության կատարումը թելադրված է կալանքի ընթացքում Մ. Մովսիսյանի առողջական վիճակի վատթարացմամբ: Վերջինս մինչեւ կալանվելն էլ տառապել է ստամոքսի խոցից:

Ա. Տեր-Սահակյանի դատավարությունը կշարունակվի 2000թ. հունվարի 11-ին

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մայրաքաղաքի Նոր Նորք եւ Ավան համայնքների առաջին ատյանի դատարանում, որը, դատավոր Գագիկ Պողոսյանի նախագահությամբ, դատաքննում է Արմեն Տեր-Սահակյանի եւ նրա խմբի ութ անդամների քրեական գործը, հայտնեցին, որ դատաքննությունը կշարունակվի հաջորդ տարի. ամբաստանյալ Ալիկ Գրիգորյանի նոր փաստաբան Վլադիմիր Գյուրջյանը քրեական գործի նյութերին ծանոթանալու համար դատարանից ժամանակ է խնդրել: Նա Գրիգորյանի պաշտպանությունը կիրականացնի փաստաբան Անահիտ Գյոզալյանի հետ: Որոշվել է դատաքննությունը շարունակել 2000 թ. հունվարի 11-ին: Ա. Տեր-Սահակյանը եւ նրա խմբի անդամները մեղադրվում են սպանություններ, սպանության փորձեր, ավազակային հարձակումներ եւ այլ հանցագործություններ կատարելու մեջ:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Սփյուռք

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ

Ինչպէ՞ս գնահատել թելեմարաթոնի հինգ միլիոն դոլար արդիւնքը

Ընդհանուր գոհունակության մթնոլորտում ահավասիկ մի այլ կարծիք, որը չի կարելի հաշվի չառնել, քանզի այդ կարծիքն արտահայտողը պաշտոնական անձ չէ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի հովանու տակ եւ նրա միջոցով անցկացված բոլոր թելեմարաթոնների (թելեթոն) կազմակերպման գործում: Նա եղել է ցարդ Լոս Անջելեսում անցկացված բոլոր թելեմարաթոնների ամենաակտիվ կազմակերպիչներից մեկը, հեռուստատեսությամբ ու մամուլով ոգեւորել շատ շատերի: Հետեւաբար նրա կարծիքը պետք է ընդունել իբրեւ «հայացք ներսից»: Ներսի մարդու մտահոգություններից բխած տեսակետ:

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր տնօրէն Վահան Տէր Ղեւոնդեանի կողմէ «գոհացուցիչ» որակուեցաւ Թելեթոն 99-ի հինգ միլիոն դոլար արդիւնքը, այսպէս կոչուած Արցախի ողնաշարը նկատուող հիւսիս-հարաւ 169 քմ. ճանապարհը կառուցելու համար: Սակայն արդիւնքներու անաչառ քննութիւն մը բաւարար պիտի ըլլայ համոզելու մեզ, որ հինգ միլիոն դոլարը խաբուսիկ թիւ մըն է, որ խորքին մէջ կը փորձէ ծխածածկոյթի դեր կատարել, պարտկելու համար ամէնէն ձախող թելեթոններէն մին: Պրն. Ղեւոնդեանի «գոհացուցիչ» արտայայտութիւնը այստեղ ընկալուեցաւ որոշ թերահաւատութեամբ, որովհետեւ համազգային այս կառոյցը մատնուած է հոգեվարքի մը, ոչ անպայման սփիւռքահայ համայնքներու անտարբերութեան, այլ կարգ մը հիմնական թերութիւններու պատճառով, որոնցմէ ամէնավերջինը չէր «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամը կառավարող մարդոց սխալները:

Նախ պարզաբանենք հինգ միլիոն արդիւնքը: Այդ գումարին $3,815,227-ը գոյացած էր մեծ նուիրատուներէն (հինգ հազար դոլար եւ բարձր), ժողովրդային մասնակցութեան սլաքը առաջին անգամ ըլլալով կանգնեցնելով նուազագոյն արդիւնքի մը մէկ միլիոն դոլարի սահմանէն քիչ մը վերեւ ($1,184,773): Այո, նուազագոյն արդիւնք մը թէ գումարի եւ թէ մասնակցողներու քանակի իմաստով:

Բացատրենք. Նախորդ երկու թելեթոնները, որոնք տեղի ունեցած էին ծանօթ կողմի մը (ՀՅԴ) ոչ միայն կրաւորական, այլեւ բացայայտ բոյկոտի պայմաններուն տակ, յաջողած էին ապահովել 12 միլիոն դոլարի պատկառելի գումարը: Նախավերջին թելեթոնին մասնակցած էին 12,000 անձեր կամ նուիրատուներ, մինչդեռ այս թելեթոնին մասնակցեցան 6,000 նուիրատուներ: Այլ խօսքով, նախորդին կէսը: Ցավալին այն էր, որ նախորդ երկու թելեթոններուն իրենց մասնակցութիւնը բերողներուն հազիւ քանի տոկոսը կրկնած էին իրենց խոստումները: Մնացեալները բոլորովին նորեր էին:

Ինչպէ՞ս բացատրել այս երեւոյթը: Նախորդ երկու թելեթոններուն գործի լծուած էին մօտ 65 կազմակերպութիւններ: Անոնք ամիսներ ամբողջ գումարած էին ժողովներ Լոս Անջելեսի Իրանահայ միութեան սրահին մէջ, նախաձեռնելով քարոզչական աննախընթաց արշաւ մը, բառնալու համար Գորիս-Ստեփանակերտ ճանապարհի կառուցման շուրջ ստեղծուած ապատեղեկատուական ամբողջ քարոզչութիւնը: Արդիւնքը եղած էր 12 միլիոն դոլարի դրամահաւաքը, որուն շնորհիւ կառուցուած էր Արցախը Հայաստանին կապող ճանապարհը: Սակայն նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի հրաժարականէն ետք փոխուած էր նաեւ ԱՄՆ-ի արեւմտեան ափի հիմնադրամի ղեկավարութիւնը: Ղեկավարութեան այդ փոփոխութեամբ, նախկին ոչ քաղաքական կառոյցին մէջ շեշտուած էր կուսակցական դիմագիծը: Իսկ, դիտումնաւոր կամ ոչ, 12 միլիոն դոլար դրամահաւաքի կազմակերպիչ միութիւններուն ջախջախիչ մեծամասնութիւնը դուրս ձգուած էր այդ վերջին թելեթոնի աշխատանքներէն: Թէրեւս անոնք նախընտրած էին մնալ ձեռնպահ, չհաշտուելով կուսակցական ընդգծուած այս երեւոյթին հետ:

Առաւել, արհամարհուած ըլլալու հոգեբանութիւնը ունէին նախորդ թելեթոններուն կազմակերպիչ միութիւնները, քանի որ 1997-ի թելեթոնի կայացման բուռն օրերուն, երբ Լոս Անճելըս կ'այցելէին Արցախի թեմի առաջնորդն ու մշակոյթի նախարարը, հիմնադրամը բոյքոթող կողմին կը յանձնէին վիճակահանութեան 250000 տոմս, առանց այդ տոմսերու սպառման աշխատանքին մէջ ապահովելու մասնակցութիւնը միւս կազմակերպութիւններուն, որոնք հաստատակամօրէն եւ անպայմանօրէն, կանգնած էին Արցախի կողքին: Եվ այսպէս, ժողովուրդը չիմացաւ, թէ ի՞նչ կատարուեցաւ ծախուած տոմսերուն հետ եւ ինչպէ՞ս գործածուեցան գումարները: Սակայն ժողովուրդը եզրակացուց, թէ այսուհետեւ նոյնինքն Արցախի ղեկավարութիւնն էր, որ խախտած էր 1994-ի իր նշանաւոր յայտարարութիւնը, ըստ որուն «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամն էր միակ մարմինը, որ լիազօրուած էր Արցախի անունով դրամահաւաք կազմակերպելու:

Անցնինք եւ տեսնենք, թէ ինչո՞ւ վեց հազար անձեր նախընտրած էին չմասնակցիլ: Նախ, սխալ պիտի ըլլար այս պարագան բացատրել հոկտեմբեր 27-ի դէպքերով: Ժողովուրդին հիասթափութիւնը ակներեւ էր ողբերգական այդ դէպքէն շատ առաջ: Կաշառակերութեան, աւարի ու թալանի մասին ամէն օր յանկերգուող հեռուստատեսային լրատուութիւնները, մամուլի մէջ գրուած յօդուածները, Հայաստանի հետ անմիջական կապը, ժողովուրդի տնտեսական անմխիթար վիճակը, արդէն գոյացուցած էին այն համոզումը, թէ ամէնէն ապահով նպաստը ընտանիքէ-ընտանիք կատարուած օգնութիւններն էին եւ ոչ թէ հիմնադրամի խողովակով կատարուած նուիրատուութիւնները: Վեց հազար ձեռնպահներու մեծ մասը Հայաստանէն արտագաղթածներն էին: Անոնք ամբողջ տարին արդէն կը մասնակցէին... հիմնադրամին, դէպի Հայաստան դրամական իրենց ուղղակի առաքումներով:

Այս բոլորին վրայ կ'աւելնար հիմնադրամի գրասենեակին անգործունէութիւնը անցնող մէկուկէս տարուան ընթացքին: Հիմնադրամի գլխաւոր նպատակակէտը թելեթոն կազմակերպելը չէ, այլ ազգային տուրքին հասկացողութեան ամրագրումը հասարակութեան մէջ, որպէսզի տարուան ամբողջ տեւողութեան գումարներու հոսք մը տեղի ունենայ դէպի հիմնադրամ, այլ ոչ թէ հիմնադրամի անունը յիշատակուի թելեթոնի մը նախաշեմին: Ոչ ոք հաշիւ կը պահանջէ, թէ հիմնադրամի մեծածախս գրասենեակը ի՞նչ կատարած էր իր գոյութիւնը արդարացնելու համար, քանի որ ազգային տուրքէն գոյացած էր աննշան գումար մը... որ նոյնիսկ բաւարար չէր ընթացիկ ծախսերը հոգալու համար:

Փաստօրէն, այս տարի ժողովրդային մասնակցութիւնը սահմանափակուեցաւ 1,200,000 դոլարի մէջ: Եթէ դուրս հանենք թելեթոնի կազմակերպման 600,000 դոլարի հասնող ծախսերը, պիտի մնայ 600,000 դոլար, որմէ պէտք է առանձնացնել մէկ քանի հարիւր հազար այստեղի գրասենեակին եւ պաշտօնէութեան ծախսերուն համար: Կը ծագի տրամաբանական հարցում մը. այս ամբողջ աղմուկը քառորդ միլիոն դոլարի համա՞ր էր: Ի վերջոյ, առանց հսկայական գումարներ ծախսելու, կարելի էր մեծ նուիրատուները համոզել, որ կատարեն իրենց նուիրատուութիւնները: Անոնք պէտք չունէին թելեթոնի: Թելեթոնը ժողովուրդին համար էր: Իսկ հիմնադրամը չէր յաջողած ստեղծել երկխօսութիւն մը իր եւ ժողովուրդին միջեւ: Եթէ այսպէս շարունակուի, ապա թելեթոնը կը դառնայ դրամահաւաքի հիմնական միակ միջոցը, բացառելով ազգային տուրքը, որուն համար ճամբայ էինք ելած ազգովին փողով եւ թմբուկով:

Ոմանք կրնան մտածել, թէ կարեւորը գումարն է եւ ոչ թէ այդ գումարին գոյացման եղանակը: Բայց կը մոռնան, թէ այս թելեթոնները եւս ունին իրենց վախճանական ժամկէտը: Մթնոլորտը այլեւս յագեցած է թելեթոններէն: Այսպէս կարելի չէ շարունակել առանց հիմնական բարելաւումներու: Բարելաւումներ սկսելով հիմնադրամի կառոյցէն, մինչեւ քարոզչական աշխատանքներն ու «բռնաբարուած» վստահութեան վերականգնումը...: Այլապէս ինքնագոհ հինգ միլիոն դոլարի յաղթական արդիւնքով, մահուան մատնած կ'ըլլանք հիմնադրամին կառոյցը...

ՅԱԿՈԲ ՊՕՂՈՍԵԱՆ
Լոս Անջելես

ՄՈՍԿՎԱ

Վճռականությունն ապագայի միակ հույսն է

Համամոսկովյան հայ համայնքի հրավերով Մոսկվայում էր գտնվում Եվրոպայի հայ համայնքների ֆորումի գլխավոր քարտուղար Թորոս Սաղըրյանը: Նա ծնունդով բեյրութցի է, ավարտել է տեղի հայկական Կենտրոնական վարժարանը: Արդեն չորս տասնամյակ ապրում է Արեւմտյան Եվրոպայում, հիմնականում Շվեյցարիայում: Խոշոր բիզնեսմեն ու ձեռնարկատեր է ոսկերչության բնագավառում: Պրն Սաղըրյանը սիրով համաձայնեց հարցազրույց տալ «Ազգ» թերթի համար:

– Պրն Սաղըրյան, ի՞նչ քամի է Ձեզ բերել Մոսկվա:

– Մոսկվայի հայ համայնքի լիդեր Նորիկ Սուրաղյանը հրավիրել էր մասնակցելու Սպիտակի երկրաշարժի հերթական տարելիցի միջոցառումներին: Օգտվելով առիթից, մոտիկից ծանոթանում եմ տեղի հայերի հետ, նրանց ազգային գործունեությանը: Փաստորեն Ռուսաստանի հայությունը Եվրոպայի սփյուռքահայության խոշորագույն հատվածն է: Ոգեւորություն եմ ապրում, տեսնելով, որ մեր շատ հայրենակիցներ այս երկրում ու մասնավորապես Մոսկվայում բավականին ազդեցիկ դիրքեր են գրավում ամենատարբեր բնագավառներում: Ֆորումի շրջանակներում ծրագրել ենք ակտիվացնել կապերը Մոսկվայի հայ համայնքի հետ: Համայնքի իրավաբանական ծառայության ղեկավար Սիմոն Ծատուրյանի հետ մենք արդեն «օրինականացրել ենք» մեր համագործակցության հիմքերը:

– Երկու տարի առաջ Դուք հիմնադրել ու ղեկավարում եք Եվրոպայի հայ միությունների ֆորումը: Ի՞նչ է այդ կազմակերպությունը:

– Վերջին տասնամյակում տեղի ունեցած քաղաքական մեծ հեղափոխություններից հետո Արեւելյան Եվրոպայի երկրներում, հետխորհրդային տարածքում ծնունդ առան բազմաթիվ հայ համայնքներ: Ի տարբերություն արեւմտյանների, որոնք ունեն կազմակերպական կուռ կառույցներ, ֆինանսներ, ներքին ու արտաքին կապեր, ավանդույթներ եւ այլն, առաջինները գտնվում են ձեւավորման գործընթացում: Ահա եւ իրագործվեց վաղեմի գաղափարը համախմբել Եվրոպայի հայ ազգային միավորումները հօգուտ հայ ժողովրդի, հայ պետականության եւ համայնքային ու ազգային նպատակների: Ընդսմին եվրոպական արժեքների հիման վրա: Երկու տարի առաջ Ժնեւում հայ համայնքի նախաձեռնությամբ կայացավ համահայկական ֆորումը, որին մասնակցում էին 7 երկրների, այդ թվում նաեւ Ռուսաստանի ներկայացուցիչները:

– Դուք խնդիր եք դնում միավորվել ու դառնալ մե՞կ կազմակերպություն:

– Ոչ: Մեր նպատակը բացառապես համագործակցելն է: Ֆորումը երբեք չի խառնվում համայնքների ներքին գործերին եւ ոչինչ չի պարտադրում նրան: Մասնակցությունը զուտ կամավոր է, համատեղ գործողությունները փոխհամաձայնողական: Ցանկացած համայնք կարող է չմասնակցել այն ձեռնարկումներին կամ ծրագրերին, որոնք հակասում են իր սկզբունքներին: Ի վերջո, մենք ունենք բազմաթիվ ընդհանուր նպատակներ՝ հայապահպանություն, Հայ դատ, լոբբիզմ, օգնություն Հայաստանին եւ այլն:

– Կարո՞ղ եք տալ Արեւմտյան Եվրոպայի ընդհանուր բնութագիրը:

– Դժվար հարց է, բայց մեր մասին կարող եմ ասել, որ այդ աշխարհամասի բոլոր ազգային փոքրամասնությունների մեջ հայությունն ունի միջինից բարձր մակարդակ: Պարզ է, որ ես մեզ չեմ համեմատում, ասենք, Եվրոպայում բուն դրած թուրքերի կամ քրդերի հետ: Շվեյցարիայում, օրինակ, որտեղ ես ապրում եմ, մեզ հետ չեն կարող «ոտք մեկնել» տեղի իտալացիները, պորտուգալացիները, իսպանացիները եւ այլն: Եվ ամենակարեւորը մենք մեծ պոտենցիալ ունենք, որ, ցավոք, դեռ չենք կարողանում լիարժեք օգտագործել:

– Ինչպե՞ս եք կազմակերպում ֆորումի գործունեությունը:

– Գլխավոր գործատեղը՝ գրասենյակը, գտնվում է Ժնեւում, ընդհանուր ժողովներն անցկացնում ենք եվրոպական մայրաքաղաքներում: Արդեն հանդիպել ենք Բրյուսելում, Բուդապեշտում:

– Ի՞նչ հարաբերությունների մեջ եք Հայաստանի իշխանությունների հետ:

– Հիանալի: Խորհրդակցում ենք, համաձայնեցնում մեր գործողությունները: Կառավարությունը բոլոր հնարավոր միջոցներով աջակցում է մեզ: Եվ դա շատ կարեւոր է մեզ համար:

– Քանի որ Մոսկվայում եք, նորից դառնանք «տեղական» թեմային. Ձեզ դո՞ւր է գալիս Ռուսաստանի մայրաքաղաքը:

– Ես առաջին անգամ չեմ Մոսկվայում եւ կարող եմ ասել, որ նա օր-օրի ավելի ու ավելի է համապատասխանում եվրոպական քաղաքի պահանջներին: Բայց, կրկնում եմ, այստեղ ինձ առաջին հերթին հետաքրքրում է տեղի հայությունը: Երկրաշարժի տարելիցի երեկոյին ինձ ապշեցրեց Ռուսաստանում հայ գեներալների «առատությունը», բազմաթիվ հայտնի պետական ու քաղաքական, ազգային գործիչների ներկայությունը: Զգացվում է, որ հայերն ու ռուսները ջերմ հարաբերությունների մեջ են: Նույնիսկ Ռուսաստանի պառլամենտի նախագահն իր խոսքն էր հղել մեր ժողովրդին այդ ողբերգական իրադարձության առթիվ:

– Պրն Սաղըրյան, մեր թերթի միջոցով հնարավորություն ունեք անմիջականորեն դիմելու մեր ժողովրդին: Ի՞նչ կմաղթեիք հայրենակիցներին:

– Երբ ամեն ինչ մութ է, երբ հուսահատությունը ծայրահեղ է, վճռականությունն ապագայի միակ հույսն է: Մենք իրավունք չունենք կուլ գնալու հոռետեսությանը: Հազարամյակների պատմություն ունենք եւ մեկ անգամ չենք հայտնվել օրհասական կացության առջեւ: Միշտ հաղթել ենք, որովհետեւ գտնվել են վճռական մարդիկ, ովքեր ազգին հանել են այդ վիճակից: Պիտի լցվենք հույսով, որ այդ մարդիկ կան եւ շուտով ասպարեզ դուրս կգան: Այլ ելք չկա, մենք պիտի գոյատեւենք:

ՌՈՒԲԻԿ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ
Մոսկվա

digitised by A.R.A.R.@

21-րդ դարը սկսվում է 2001-ին

Այս Ամանորին անհամբերությամբ է սպասում աշխարհը, որի բազմամիլիարդ բնակչությանն աղմկոտ գովազդների ու շքեղ տոնակատարությունների զայթակղությամբ արդեն հոգեբանորեն ներշնչվել է, թե իբր 1900-ականները եզրափակող մի «սովորական» Ամանոր չենք դիմավորելու, այլ նոր դար ու նոր հազարամյակ: Քառանիշ այդ թվի փոփոխությունն այնպիսի հուզում է առաջացրել մարդկության շրջանում, որ չեն էլ ուզում նեղություն կրել ճշգրտելու՝ արդյոք 2000-ը խորհրդանշո՞ւմ է մուտք 21-րդ դար եւ 3-րդ հազարամյակ:

Ի դեպ, հետաքրքիր մի օրինաչափություն. 2000 թ. տարբերակը պաշտպանում է հիմնականում երիտասարդ սերունդը, 2001-ինը՝ միջին եւ ավագ սերունդները: Սրա բացատրությունը, թերեւս, ենթագիտակցական պատճառներից է բխում. ավագներն ասես երկարաձգում են «իրենց» դարը, երիտասարդները շտապում դիմավորել նորը:

Միանգամից ասենք, որ հարցի պատասխանը կա հանրագիտարաններում, պատմությանն առնչվող գրքերում եւ այլուր, պարզապես արհեստականորեն ստեղծվել է ընդդիմադիր տեսակետ, ինչն էլ խճճում է մարդկանց ու հրապարակային երկարատեւ վիճաբանությունների նյութ ծառայում: Ինչո՞ւ, ի՞նչ նպատակով են տարածել այս մոլորությունը: Նախքան երկրորդ հարցին պատասխանելը վերադառնանք առաջինին. ե՞րբ է սկսվում 21-րդ դարը: Գիտնականներն իրենց տրամաբանական հաշվարկը կատարում են մեր թվարկության սկզբից ու Քրիստոսի ծննդյան տարվանից՝ 1 թվականից: Սրանից ելնելով յուրաքանչյուր հարյուրամյակի 1 թվականը (1701, 1901 եւ այլն) դարասկիզբ է, իսկ նախորդող հարյուրամյակները (900, 1300 եւ այլն) ամփոփում են հին դարը: Այսինքն 20-րդ դարը սկսվել է 1901-ին եւ կավարտվի 2000 թ., նոր դարն ու հազարամյակն էլ կսկսվեն 2001-ի գալուստը տոնելուն պես:

Սա է ճիշտ պատասխանը, այնինչ նրանք, ովքեր պնդում են 2000-ի դարասկիզբ հանդիսանալու տարբերակը, հաշվարկի ելակետ են ընդունում զրոն, իսկ զրո թվական, ինչպես հայտնի է, չկա: Պատմական (եւ ոչ մաթեմատիկական) հաշվարկը հիմնվում է տարեթվերին, որոնցում ելակետը 1-ն է: Այդուհանդերձ,

այս պարզ հարցը վերջերս ուռճացվել է ոչ պակաս, քան հավի ու ձվի հանրահայտ ու անլուծելի գլուխկոտրուկը: Այստեղ ժամանակն է անդրադառնալ երկրորդ հարցին՝ ինչո՞ւ:

Հայտնի ճշմարտություն է, որ տոները վաղուց ի վեր ավանդաբար ծառայեցվում են բիզնեսին՝ այդ օրերին եռապատիկ, քառապատիկ շահույթ ապահովելով: Անշուշտ, 2000-ը դարասկիզբ ազդարարելով բոլորն էլ ի վերջո գիտեն կամ պիտի իմանային, որ իրական գալուստը փոքր-ինչ «անփառունակ» հնչող 2001-ին է: Բայց պատկերացրեք, թե «դարավերջյան» անունը կրող ինչպիսի նախատոնական առեւտուր է ծավալվելու, գործարքներ են կնքվելու, շոուներ են կազմակերպվելու... Աշխարհով մեկ արդեն ամիսներ առաջ վարձակալվել են լավագույն համարները շքեղ հյուրանոցներում, լավագույն սեղանները թանկարժեք ռեստորաններում, գնվում են լավագույն ընծաները, կատարվում են ուղեւորություններ դրախտավայր հիշեցնող երկրներ, եւ այս ամենը 2000-ը «դարասկիզբն» ըստ արժանվույն դիմավորելու նպատակով:

Իսկ հետո, տոների ավարտին պես եւ տարվա ընթացքում, նույն ինքնակոչ ազդարարողները «կշտկեն» սխալը նույն կերպ գովազդելով 2001-ը որպես այս անգամ արդեն իսկական դարասկիզբ: Այնպես որ, դարասկզբի ու դարավերջի տարբերակման արհեստական մոլորությունը ենթադրում է ոչ ավելի, ոչ պակաս երկամյա «քեֆ» երկրագնդի բնակչության մի մասի դատարկ դրամապանակներով եւ մյուս մասի բարգավաճող ձեռներեցությամբ:

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

ԱՄՆ-ում վիճարկվում է էլեկտրական աթոռը

Էլեկտրական աթոռն ԱՄՆ-ում թերեւս իր վերջին օրերն է ապրում: Այն բանից հետո, երբ Ֆլորիդայում վերջերս ի կատար ածված մահապատժի լուսանկարները տարածվեցին Ինտերնետ համակարգչային ցանցով, ԱՄՆ-ում բուռն բանավեճեր ծավալվեցին այդ աթոռի հետագա գոյության նպատակահարմարության շուրջը:

Լուսանկարներում պատկերված մարդու դեմքը ջղաձգված է էլեկտրական ուժեղ լիցքից, ճերմակ շապիկի վրա քթից սկսված առատ արյունահոսության հետքերն են: «Ամերիկացիները ցնցված են այդ պատկերներից», գրում է «Պուենտ» հանդեսը:

Առաջին անգամը չէ, որ մահապատժի այս եղանակը վեճերի պատճառ է դառնում: 1990 թ. եւ 1997 թ. Ֆլորիդայում այդ նույն էլեկտրական աթոռի վրա երկու մահապարտներ բառացիորեն բոցավառվել էին հոսանքի միացման պահին: Բայց այն ժամանակ բողոքի ձայն էին բարձրացրել միայն մի քանի իրավապաշտպաններ: Մինչդեռ այս վերջին «վրիպումը» շփոթության է մատնել նույնիսկ պետական իշխանություններին: Առաջին անգամը լինելով, Ֆլորիդայի գերագույն դատարանը համաձայնել է արտահայտվել տվյալ հարցի առնչությամբ: Դրա դատավորներից մեկը՝ Լինդեր Շոն, արդեն իսկ հայտարարել է. «էլեկտրական աթոռն իր բոցերով, արյունով, ծխով եւ մահապարտի ոռնոցներով իր դարն ապրած մի ներկայացում է»:

Դատարանը պետք է վճռի, թե մահապատժի այս ձեւն արդյոք «դաժան եւ արտասովոր» բնո՞ւյթ ունի: Դրական պատասխանի դեպքում էլեկտրական աթոռը կհայտարարվի հակասահմանադրական երեւույթ: Իսկ մինչեւ դատավճռի հրապարակումը կասեցված են բոլոր մահապատիժները:

Ֆլորիդայի նահանգապետ Ջեբ Բուշը՝ հանրապետականների նախագահության թեկնածու Ջորջ Վ. Բուշի եղբայրը, բացահայտորեն կողմ է էլեկտրական աթոռի կիրառմանը: «Աթոռն օրինական է, գործում է, եւ ես կպաշտպանեմ այն», հայտարարեց Ջեբ Բուշը, ավելացնելով, թե վերոհիշյալ մահապարտի «քթի արյունահոսությունը», իր կարծիքով, «անհամեմատելի» է նրա ոճրի՝ 1983 թ. մի հղի կնոջ եւ վերջինիս երկու դուստրերի սպանության հետ:

Բայց առավելապես նախընտրական բնույթի այս ճարտասանությունն այնպիսի լայն արձագանք չի գտնում, ինչպես անցյալում: «Մայամի հերալդ» թերթի անցկացրած վերջին հարցման համաձայն, Ֆլորիդայի ընտրողների մեծամասնությունը՝ 58 տոկոսը, դեմ է էլեկտրական աթոռի հետագա կիրառմանը:

Էլեկտրական աթոռը դեռեւս գոյատեւում է ամերիկյան 4 նահանգներում՝ Նեբրասկայում, Ալաբամայում, Ջորջիայում եւ Ֆլորիդայում: Մահապատժի կիրառումից չհրաժարված մյուս 34 նահանգներում այն ի կատար է ածվում մահաբեր ներարկման միջոցով, որը համարվում է առավել արդյունավետ եւ «մարդկային» եղանակ:

Գ. Բ.

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ռուսաստանի ժողովուրդը ստեղծագործական մթնոլորտ է ակնկալում

Դեսպան Անատոլի Դրյուկովը՝ ընտրությունների մասին

ԵՐԵՎԱՆ, 21.12.99, ՍՆԱՐԿ: Ռուսաստանում կայացած խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքներն առայժմ զուտ նախնական են, սակայն, սկզբունքորեն, դրանք արդեն այժմ որոշում են ուժերի դասավորությունը ՌԴ Պետական դումայում: Այդ արդյունքները կհանգեցնեն ստեղծագործական մթնոլորտի ստեղծմանը Ռուսաստանում: Այդ մասին հայտարարեց Հայաստանում Ռուսաստանի Դաշնության արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Անատոլի Դրյուկովը: Նրա ասելով, Ռուսաստանի ողջ ժողովուրդը հենց դա է ակնկալում խորհրդարանի նոր կազմից:

Պատասխանելով ընտրություններում «Եդինստվո» դաշինքի հաջողության պատճառների մասին հարցին՝ դեսպանը նշեց, որ դա պայմանավորված է ոչ միայն ՌԴ կառավարության գործողություններով Հյուսիսային Կովկասում, այլեւ երկրի տնտեսական ոլորտում կառավարության իրականացրած քաղաքականությամբ: Այդ քաղաքականությունը դինամիկ է, գործուն եւ պատասխանում է ժամանակի բոլոր մարտահրավերներին Ռուսաստանում: Խոսելով Պետդումայում խորհրդարանական դաշինքների ստեղծման հնարավորության մասին՝ Դրյուկովն ընդգծեց, որ առայժմ դրա մասին կարելի է դատել զուտ ենթադրաբար: Այնուամենայնիվ, նա անընդունելի է համարում ՌԴԿԿ-ի եւ «Օտեչեստվո վսյա Ռոսիայի» միավորումը: «Նրանց չի կարելի միավորել: Դրանք միանգամայն տարբեր շարժումներ են, ունեն բացարձակապես տարբեր նպատակներ, եւ որ ամենագլխավորն է, դրանց հասնելու տարբեր ուղիներ: Նույն Պրիմակովը դեկտեմբերի 19-ին հերթական անգամ հայտարարեց, որ իր գլխավորած շարժումը պատրաստ է համագործակցել խորհրդարանի բոլոր առողջ ուժերի հետ», - ասաց դեսպանը: Իսկ ինչ վերաբերում է աջ ուժերի շրջափակմանը, ապա դա, նրա ասելով, կախված կլինի որոշակի հարցից, որը կուսումնասիրվի Պետդումայի նիստերում:

ԱՐԱԲԱ-ԻՍՐԱՅԵԼԱԿԱՆ ՎԵՃ

Լիբանանյան գործոնը խաղաղ կարգավորման գործընթացում

Ավարտելով բանակցությունների առաջին փուլը Իսրայելի վարչապետ Եհուդ Բարաքի հետ, Սիրիայի ԱԳ նախարար Ֆարուկ Շարաան դեկտեմբերի 20-ին մեկնեց Բեյրութ՝ լիբանանյան ղեկավարությանը նշյալ հանդիպման արդյունքներին ծանոթացնելու: Այս քայլով Դամասկոսը վերահաստատում է իր դաշնակցի դերը՝ Միջին Արեւելքում համապարփակ խաղաղության հասնելու գործում: Շարաան հանդիպեց նախագահ Էմիլ Լահուդին, վարչապետ Սելիմ Հոսին, խորհրդարանի խոսնակ Նաբիհ Բերրին եւ ԱԳ նախարար Միշել Մուրին: Ի դեպ, վերջինս գլխավորելու է Թել Ավիվի հետ բանակցող լիբանանյան պատվիրակությունը:

Իր մամլո ասուլիսում Սիրիայի արտգործնախարարն առանձնապես ընդգծեց, թե իր երկիրն ու Լիբանանը միասին են ստորագրելու խաղաղության համաձայնագիրն Իսրայելի հետ, նշելով, որ այս առնչությամբ նախագահ Հաֆեզ Ասադը հատուկ նամակով իրազեկել է ԱՄՆ նախագահ Բիլ Քլինթոնին: Լիբանանա-սիրիական շահերի փոխկապակցությունը, սակայն, չի արգելելու Բեյրութին՝ անջատ երկխոսություն վարել իսրայելական կողմի հետ, ինչը Շարաայի համոզմամբ, վերսկսվելու է 2000 թ. հունվարի 3-ին կայանալիք Սիրիա-Իսրայել բանակցությունների 2-րդ փուլից հետո: Վերջինս պարզաբանեց, թե առաջին փուլում Սիրիան մերժեց խոսել Լիբանանի փոխարեն, քանզի Լիբանանը «անկախ եւ ինքնիշխան պետություն է»: Միեւնույն ժամանակ նա շեշտեց, որ «պաշտպանելու ենք լիբանանյան դիրքորոշումը՝ բանակցությունների ողջ ընթացքում եւ դրանցից հետո»:

Այն հարցին, թե կպահանջվելո՞ւ է սիրիական եւ իսրայելական զորքերի դուրսբերումը Լիբանանից, Շարաան շեշտեց, որ «նրանք իրավունք չունեն նման պահանջ ներկայացնել, ուստի չենք լսել դրա մասին»: Նշենք, որ ի տարբերություն իսրայելական զավթիչների, սիրիական զորքերը 1977 թ. մուտք գործեցին Լիբանան՝ արաբական լիգային պատկանող «զսպիչ ուժերի» կազմում, որոնց նպատակն էր դադարեցնել եղբայրասպան քաղաքացիական պատերազմը: Իսկ 1978 թ. իսրայելական բանակը լայնածավալ հարձակմամբ ներխուժեց լիբանանյան հողերի շուրջ 10 տոկոսը՝ այնտեղ ստեղծելով, այսպես կոչված, «Հարավլիբանանյան բանակը»: Այնուհետեւ ընդունվեց ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի հայտնի թիվ 425 որոշումը՝ գրավյալ տարածքներից անհապաղ եւ առանց պայմանների հեռանալու մասին:

Ինչ վերաբերում է Թել Ավիվի տարածած լուրերին, թե վերջինս Դամասկոսից պահանջել է դադարեցնել «Հզբոլահի» գործունեությունը, Շարաան պատասխանեց, որ «այս թեման լիբանանյան է եւ Բեյրութն ինքն է խոսելու դիմադրության մասին», միաժամանակ նշելով, որ Սիրիան ընդունում է Լիբանանի դերն օկուպացիայի դեմ իր իրավունքները պաշտպանելու գործում: Հարկ է նշել, որ Սիրիա-Իսրայել բանակցությունների վերսկսման հետ մեկտեղ, «Հզբոլահի» հրամանատարությունը վերստին հավաստիացրել էր, որ անկախ ամեն ինչից, շարունակելու է պայքարը՝ մինչեւ իսրայելցի վերջին զինվորի հեռանալը երկրից: Այս դիրքորոշմանը սատարում են նաեւ պաշտոնական Բեյրութն ու Թեհրանը:

Անդրադառնալով Իսրայելի վարչապետ Բարաքի այն խոստմանը, թե մինչեւ 2000 թ. հուլիսը հեռացնելու է իր երկրի զորքերը Լիբանանի հարավից, նշենք, որ դժվար կացության մեջ ընկել «Հարավլիբանանյան բանակը»: Թել Ավիվի կամակատար այդ ուժերն արդեն իսկ դիմել են Իսրայելի գերագույն դատարան՝ ապաստան ստանալու խնդրանքով: Նրանց հրամանատարը հայտարարել է, որ նրանցից 17 հազարը կարող են ապաստան եւ անգամ իսրայելական քաղաքացիություն պահանջել՝ երկյուղելով «Հզբոլահի» մարտիկների վրեժխնդրությունից:

Ինչեւէ, Լիբանանի ղեկավարությունը, որ լրջորեն պատրաստվում է առաջիկա բանակցություններին, սպասում է խորքին ծանոթանալ՝ եբրայական ...տության հետ բազմաթիվ կուսակ... եւ փոխս հիմնախնդիրներ հաղթահարելու ուղղությամբ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄՈՒՍԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

«Ես զարմանում եմ, որ 25 տարի սրանից առաջ փոքրիկ Հայաստանը տվել է մի Կոմիտաս, որի ստեղծագործությունները իրենց գեղարվեստական կառուցվածքի եւ արժեքի տեսակետից հազիվ կարելի կլիներ սպասել Ռուսաստանի խոշոր կենտրոններում ապրող նույն ժամանակի ամենահայտնի ռուս կոմպոզիտորներից»։

Գնեսին, 1927 թ.

Հայ ժողովուրդը հավերժ երախտապարտ է իր «Ամենայն հայոց երգի վեհափառին», իր «Երգի Սուրբ Մաշտոցին» ու իր երգի գիրն ու տառը ստեղծողին։

Կոմիտասը ոչ միայն ղեկեց ու գտավ հայ ժողովրդական ու հոգեւոր երգի ճշգրիտ մեղեդին ու կատարումը, ոչ միայն այն զտեց ու մաքրագործեց օտարամուտ տարրերից, այլեւ աշխարհով մեկ տարածեց հայ երգը եւ ապացուցեց, որ այդ երգն այնքան հին է ու ինքնուրույն, որքան նրա ստեղծող ժողովուրդը։

Անզուգական ու հմուտ խմբավարը, մեծ գիտնականն ու հետազոտողը, ի ծնե մանկավարժն ու ուսուցիչը, իր ժողովրդի երգը, պարն ու երաժշտությունը շատ բարձր գնահատող Կոմիտասը վարդապետն ազգայնամոլ չէր, նա ժողովուրդների բարեկամության մեծ քաջագով էր եւ հավասարապես արժեւորում ու գնահատում էր բոլոր ժողովուրդների երգն ու երաժշտությունը՝ այդ թվում՝ հատկապես ռուսականը։

Ժամանակակիցների ու կենսագիրների վկայությամբ, Կոմիտասի տետրերում, նրա նոտագրած 4 հազարից ավելի երգերում քիչ չեն եղել ռուսական, քրդական, թուրքական, արաբական, պարսկական, հունական ու վրացական երգերն ու պարեղանակները։

Ամենից առավել Կոմիտասն անչափ տարված էր հատկապես ռուսական ժողովրդական ֆոլկլորային երգերով։ Դեռեւս Գեւորգյան ճեմարանում սովորելու տարիներին նա իր ռուսաց լեզվի ուսուցիչ, նշանավոր բանաստեղծ Հովհաննես Հովհաննիսյանի շնորհիվ անչափ սիրել է ռուսաց լեզուն, կապվել ռուսական գրականության հետ, իր ուսուցչի միջոցով նա Սանկտ Պետերբուրգից ու Մոսկվայից ստացել է ռուսերեն գրականություն եւ նոտաներ։ Նրա սեղանի գրքերն են եղել Գլինկայի, Ռիմսկի-Կորսակովի, Բորոդինի, Մուսորգսկու գրքերը, որոնց ստեղծագործությունների ակունքները ռուսական ժողովրդական երգն ու երաժշտությունն էր։ Իսկ Ռիմսկի-Կորսակովի «Հարմոնիայի դասագիրքը» նրա սեղանի գիրքն է եղել, նա դրանով է դասավանդել Գեւորգյան ճեմարանում, դրանով է առաջնորդվել Թիֆլիսում Մակար Եկմալյանի մոտ պարապելիս։ Ռուսական ժողովրդական երգերն ու ռոմանսները Կոմիտասին այնքան էին դուր գալիս, որ նա ոչ միայն ինքն էր երգում դրանք, այլեւ սովորեցնում էր ճեմարանի իր ուսանողներին։ «Կոմիտասն անչափ սիրում էր ռուսական երգերն ու ռոմանսները... Նա մեզ սովորեցնում էր ռուսական ժողովրդական շատ սիրելի «Вниз по матушке, по Волге», ինչպես եւ ռուսական այլ երգեր եւ հիացմունքով էր խոսում ռուս գրականության ու երաժշտության մասին», գրում է Կոմիտասի սան՝ հետագայում անվանի գիտնական, բանասեր, պրոֆեսոր Առաքել Առաքելյանը։

Թե Կոմիտասն ինչքան էր սիրում ռուսական ժողովրդական լայնահունչ, իրենց տափաստանների նման ազատ սփռվող երգը, երեւում է Խրիմյան Հայրիկի հետ մի մտերմիկ խոսակցությունից։

«Մեր հայկական երգերը, Վեհափառ տեր, ավելի կտրուկ ու խրոխտ են, չունեն երկարաշունչ ծավալում... մեր նեղ ձորերը, փոքրիկ հովիտները թույլ չեն տվել, որ գեղջուկի առաջ լայն ասպարեզ բացվի, մինչդեռ ռուսական ժողովրդական երգերի մեջ մենք տեսնում ենք երկրի ընդարձակությունը։ Վեհափառ տեր, շարունակել է Կոմիտասն իր խոսքը, սիրում են ռուսական երգերը՝ հանգիստ ու խաղաղ... Իսկ մեր երգերի մեջ խրոխտ լեռների վեհությունից բացի տեսնում ենք նաեւ բնությունից փոխ առնված արձագանք, շրջապատող բնության ողջ պատկերը, ժողովրդի կյանքն ու պայքարը»։

«Ոչ թե մենք, այլ ժողովուրդն է ստեղծագործում, մենք միայն ձայնագրում ու մշակում ենք»։ - Գլինկայի այս տեսությունն է Կոմիտասի նշանաբանը։

Կոմիտասը խոսել է նաեւ հայկական եւ ռուսական ժողովրդական երաժշտության ներթափանցումների մասին՝ նշելով, որ Ֆրանց Լիստն իր ռապսոդիաներից մեկում հատվածներ է օգտագործել հայկական պարարագից, Չայկովսկու 6-րդ սիմֆոնիայի 3-րդ մասում օգտագործված է հայկական մի քայլերգ, Ռիմսկի-Կորսակովը շատ է դիմել արեւելյան մեղեդիներին եւ այլն։

1907 թ. Փարիզում իր չքնաղ երգահանդեսը տալուց հետո Կոմիտասը մասնակցել է ռուսական մի երեկույթի եւ նվագել ու երգել է ռուսական ոչ միայն ռոմանսներ, այլեւ դասական ստեղծագործություններ՝ արիաներ «Ռուսլան եւ Լյուդմիլա» եւ «Բորիս Գոդունով» օպերաներից։ Պատմում են, որ նա անչափ սիրում էր Դարգոմիժսկու «Ջրաղացպանի երգը», հաճախ՝ էր կատարում, սիրով էր երգում նաեւ Մուսորգսկու «Երգ լվի մասին» ստեղծագործությունը։

Ռուսական երաժշտության ու ռուս ժողովրդի նկատմամբ Կոմիտասի սերն ավելի է խորացել 1910-1914 թթ.՝ Պոլսում ապրելու տարիներին։ Իսկ Պոլիսն այն քաղաքն էր, որտեղ երգիչներ, երաժիշտներ եւ երաժշտախմբեր էին գալիս աշխարհի տարբեր կողմերից, եւ Կոմիտասը հաճախ էր հանդես գալիս թե՛ տեղի, եւ թե՛ դրսից եկած անհատների ու երգչախմբերի հետ՝ կատարելով նաեւ ռուսական երգեր։ Ահա թե Կոմիտասի կողմից կազմակերպված մի համերգ-դասախոսության մասին ինչ է ասել համբավավոր դաշնակահար, 75-ամյա պրոֆ. Հերկեն՝ համբուրելով նրա ճակատը. «Ես շատ եմ լսեր ֆոլկլորային երաժշտության մասին դիտումներ հայտնի երաժշտագետներու կողմե, սակայն ես պետք է վկայեմ այսօր, հայր Կոմիտաս, որ Դուք անզուգական եք այդ բնագավառի մեջ... Ձեր ձայնի մեջ նույնքան հարազատ դրսեւորվեցավ եւ հայ, եւ ռուս ժողովուրդներու կենդանի ոգին»։

Կոմիտասի սերը ռուսական երաժշտության եւ ռուս ժողովրդի նկատմամբ վկայում է նաեւ Պոլսում անապաստան թափառող, հարմոն նվագող ու հաճելի ձայնով երգող քույր ու եղբայր Ալյոշայի ու Նատաշայի նկատմամբ ցուցաբերած վերաբերմունքը։ Կոմիտասն այդ երեխաներին կապել է «Կոմանդինգեր» ակումբի հետ, նրանց հաճախ իր տունն է տարել, նոտաներ ու հայկական երգեր է սովորեցրել, հոգացել է նրանց հագուստի ու սննդի հարցերը։ «Կոմիտասը երգել էր տալիս նրանց ու գրի առնում զուլալ ու անաղարտ ռուսական ժողովրդական երգերը, շատ ժամանակ ինքն էլ էր երգում», գրում է Կոմիտասի սան Աղավնի Մեսրոպյանը։ Քույր ու եղբայր այնքան են սիրել հայր Կոմիտասին ու հայկական երգերը, որ իրենք էլ սովորել են հայերեն երգել։ Միավոր եղեռնը նրանց նորից փողոց է գցել։ Ու տարիներ հետո, երբ Աղավնի Մեսրոպյանը հանդիպել է նրանց... Կարդանք Ա. Մեսրոպյանի հուշապատումի այդ հատվածը. «...երբ հանկարծ նկատելով ինձ, գեղեցիկ Նատաշան եւ Ալյոշան տխրագին իրարու հետ սկսան երգել «Գարուն ա, ձուն ա արել», «Չինար ես, կեռանալ մի» եւ «Սարերի վրով գնաց իմ յարը»... որքաց այդ ռուս պատանիներու սրտառուչ պատկերն ու անոնց առհավետ կորուսած մեծ վարպետի հիշատակը միածուլվելով իրարու՝ հուզումի կոհակներով խռովեցին իմ հոգիս... Մեր փոխադարձ հուզումները արցունքներով խեղդեցին մեր կոկորդները...»։

Կոմիտասի՝ ռուսական ժողովրդական երգն անչափ սիրելու մասին է խոսում նաեւ մեկ ուրիշ փաստ։ Կոմիտասի տան ճանապարհին, թուրքական մի ուսումնարանի առջեւ, ծմեռ թե գարուն ծաղիկներ էր վաճառել մի ռուս աղջիկ՝ մշտապես ռուսական երգն ու մեղեդին շուրթերին։ Կոմիտասը նրա երգը լսելու համար ամեն օր դանդաղաքայլ մոտեցել է փոքրիկ ծաղկավաճառուհի Լիդային, ծաղիկներ է գնել ու նորից դանդաղաքայլ հեռացել՝ ականջը նրա երգին։

Հայտնի է նաեւ Գնեսինի այցը Կոմիտասին՝ Պոլսում, 1914 թ.։ «Ես զգում էի նրա գիտական մտքի սրափությունը, տաղանդի մեծությունն ու մարդկային մեծ հմայքը...»։ Այս մասին Գնեսինը գրում է հետագայում իր գրի առած հիշողություններում։ Կոմիտասի մասին ժամանակին ռուսական մամուլում եւ հետագայում քիչ հոդվածներ ու հուշեր չեն գրվել, դրանց թիվն անցնում է 50-ից։

Կենսագիրները վկայում են, որ Կոմիտասն անչափ սիրում էր ռուսաց լեզուն, լավ էր խոսում ռուսերեն եւ իր ուսանողներին ապացուցում էր, որ ռուս ժողովուրդն ունի ինքնուրույն լեզու եւ ինքնատիպ երաժշտություն։

Կոմիտասի նման խոհուն ու հեռատես մարդը նաեւ մեծ քաղաքականագետ էր. նա անչափ մտահոգված էր իր տառապած ու աշխարհով մեկ ցրված ժողովրդի ճակատագրով եւ այս հարցում նա ճիշտ կողմնորոշում ուներ՝ «Մեր փրկությունը կռելու եւ կոփելու ենք Փեթրուրկի (Պետերբուրգի) պարիսպներու դռներուն առաջ... Չիք փրկություն արտաքո (առանց) Ռուսիո...»։ Թեեւ այս տողերը Կոմիտասը 1912 թ. գրում է իր մտերիմ ընկեր ու բարեկամ Արշակ Չոպանյանին, բայց նա դեռ 20 տարի առաջ էր այդ համոզմունքին, եւ դեռ ճեմարանում դասավանդելիս էր նա իր ճիշտ կողմնորոշումը հաղորդում իր սաներին. «Դասերի ժամանակ նա հաճախ էր մեզ ներշնչում սեր առ ռուս ժողովուրդը եւ շեշտում, որ մեր գոյությունը պայմանավորված է ռուս ժողովրդով, եւ առանց ռուսի մենք՝ հայերս, փրկություն չունենք։ Դա Կոմիտասի քաղաքական հավատամքն էր, որ ներշնչում էր մեզ», գրում է Կոմիտասի սան Առաքել Առաքելյանը։

Գնալով Կոմիտասն ավելի է համոզվում իր կողմնորոշման մեջ եւ Արշակ Չոպանյանին գրած նամակում ավելացնում է. «Պետք է բոլոր հայերը խմբվեն մեկ տիրության, մեկ օրենքի տակ, աճեն եւ զարգանան բարոյապես եւ նյութապես, եւ ապա ժամանակն ինքն է, որ պիտի բերե մեզ մեծ ազատությունը...»։ «Պետք է բաժանվենք, չպետք է խաբվենք եվրոպայի զանազան խոստումնալից խաբկանքներեն... Տաճկեն ոչ մի հույս մի ունենաք, նորա ուղեղը քարե ժայռից է՝ զարգացման անընդունակ, լոկ փշրվելու համար պիտանի եւ ոսկի տակ՝ սալահատակության համար...»։

Եվ այս հայտարարությունները Կոմիտասն անում էր Պոլսում աշխատելու ժամանակ՝ բռնապետական ռեժիմի պայմաններում, երբ հայ մտավորականները նախապատրաստվում էին մեծ շուքով նշելու հայ տառերի գյուտի 1500 եւ հայ գրի տպագրության 400-ամյա հոբելյանները։ Եվ նշեցին փառահեղ կերպով՝ 1913 թ. հոկտեմբերի 13-ին՝ Կոմիտասի ակտիվ մասնակցությամբ։

ԽԱՉԻԿ ԲԱԴԻԿՅԱՆ,
Երեւանի պետական
համալսարանի պրոֆեսոր

Կոմիտասի կողմնորոշումը

Ծննդյան 130-ամյակի առթիվ

«Ազգը» Իտալիայում է՝ քանդակի տեսքով

Քանդակագործ Նորայր Կարգանյանի անունը ծանոթ է Հայաստանի եւ արտերկրի արվեստասերներին։ Նրա մեծ ու փոքր ծավալի աշխատանքներին տարիների ընթացքում քանդակի սիրահարները հնարավորություն են ունեցել հաղորդակից լինելու Հայաստանի Նկարչի տանը, ժամանակակից արվեստի թանգարանում, Մոսկվայի «Տրետյակովկայում», Վարշավայում՝ Մոսկվայի կողմից «Արցախի ազատագրման թեմայով» կազմակերպված համաժողովի օրերին...

Հայտնի է, որ Երեւանը եւ Իտալիայում գտնվող Կարարան եղբայր-քաղաքներ են, ինչը խորհրդանշականորեն վկայում է մեր քաղաքի կենտրոնական պուրակներից մեկում 1967-ին զետեղված «Ձեռքեր» արձանը՝ «Կարարայից Երեւանին» փորագրությամբ։

Եվ ահա վերջերս Հայաստանի նկարիչների միությունը գրություն է ստանում Իտալիայից Կարարայում անցկացվելիք 7-րդ միջազգային համաժողովին հայ քանդակագործի մասնակցության համար։ 24 արվեստագետ Իտալիա են ուղարկում իրենց մանրակերտ աշխատանքների լուսանկարները, եւ որոշ ժամանակ անց Նորայր Կարգանյանը ստանում է հրավեր հիշյալ միջոցառմանը մասնակցելու։ Քանդակի թեման նույնպես հայ եւ իտալացի ժողովուրդների եղբայրությանն էր աղերսվում։ Սակայն, մեծածավալ չափերի պատճառով, քանդակագործին առաջարկվեց փոխել այն։ «Ընդհանրապես, ըստ իս, փոքր ծավալի աշխատանքներում քանդակագործն ավելի լավ է ներկայացնում իրեն, լակոնիկ, բայց խտացված կարողանում է արտահայտել նյութը եւ ինքնադրսեւորվել։ Կոթողն, ասես, ավելի երիտասարդ քանդակագործին է սազում։ Բայց կյանքի պայմանները շա՜տ բան են փոխում նաեւ մարդու, արվեստագետի մտածելակերպի մեջ։ Հիմա ծանր վիճակից դրդված շատ եւ շատ քանդակագործներ ստիպված աշխատում են ոչ թե փոքր, այլ շա՜տ փոքր ծավալների վրա։ Իսկ ես, ասես, «կողի եմ ընկել», ի հեճուկս պայմանների, հենց այսօր մեծ ծավալների եմ դիմում», ասում է Նորայր Կարգանյանը։

Հայ քանդակագործին (ինչպես եւ միջազգային համաժողովի մյուս մասնակիցներին) բացառիկ հնարավորություն տրվեց 20 օր աշխատելու Միքելանջելոյի անվան հանրահռչակ մարմարի հանքի հումքով։ «Քանդակել այն մարմարից, որից իր հռչակավոր գործերն է կերտել մեծն Միքելանջելոն պատիվ է։ Դա սառը, ճերմակ, խիտ, հիանալի գեղեցկության մարմար է։ Քարն ինքն է թելադրում ոճը, պահանջում է որոշակի վերաբերմունք եւ «չի ընդունում» անփույթ մոտեցում։ Ես որոշեցի, փոխելով ծավալը, այդուհանդերձ, հավատարիմ մնալ մտահղացմանը՝ երկու ժողովուրդների եղբայրությանը, պատմեց «Ազգ» օրաթերթի խմբագրությունն այցելած քանդակագործը։ Քանդակիս վրա երկու տարբեր, տառապած ձեռքեր խորհրդանշում են երկու հին ժողովուրդների, նույնիմաստ «Ազգ» եւ «Լա նացիոնե» թերթերի անվանումները՝ հայ եւ իտալացի ժողովուրդների հոգեւոր-մշակութային միասնությունը։ Պատահական չէ նաեւ դրանց շրջապատող հենքը՝ Արարատը եւ Ալպյան լեռնաշղթան»։

Ինչպես հայտնում է «Լա նացիոնե» թերթը, աշխարհի տարբեր երկրներից Կարարա միջազգային համաժողով եկած քանդակագործներին հնարավորություն է շնորհվել աշխատել բաց երկնքի տակ, հանրության աչքի առջեւ եւ այդպիսով հաղորդակից լինել ստեղծագործական հետաքրքիր ընթացքին։

«Ցավում եմ, որ Իտալիայում մեզ հնարավորություն չընձեռվեց տեսնելու նրա պատմամշակութային արժեքները։ Լինել Իտալիայում եւ չվայելե՜լ նրա արվեստի սքանչելիությունները...», ափսոսանք հայտնեց հայ քանդակագործը։

Կարելի է հուսալ, որ միջազգային համաժողովի կազմակերպիչները հետագայում հաշվի կառնեն մասնակիցների սույն արդարացի ցանկությունները։

Իսկ այժմ Նորայր Կարգանյանի հայ եւ իտալացի ժողովուրդների եղբայրությունը խորհրդանշող քանդակը, որը, փաստորեն, «պատասխանն» է տարիներ առաջ Երեւանում տեղադրված «Ձեռքեր» քանդակի, իր պատվավոր տեղն է գտնելու եղբայր-քաղաք Կարարայի քաղաքապետարանի առջեւ։

Տ. Թ.

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Դեկտեմբերի 22

- 1800 թ. կայսր Պավել I-ը ստորագրել է Ռուսաստանի հետ Վրաստանի միավորման հռչակագիրը։ Վրացիները միշտ էլ «փոքր եղբոր» հպարտ զգացումով էին խոսում պատմական այդ նշանակալի իրադարձության մասին։
- 1815 թ. ծնվել է ավելցարացի պատմաբան Իոհան Բախոֆենը։ Նա ընտանիքի պատմության ուսումնասիրման հիմնադիրն է։
- 1914 թ. ռուսական զորքերը ծեռնամուխ եղան թուրքերի դեմ ուղղված Սարիղամիշի մարտական գործողություններին։ Ռուս զինվորների տոկունության եւ հայ կամավորականների օգնության շնորհիվ ոչնչացվել է մոտ 100 հազար թուրք զինվոր։
- 1936 թ. մահացել է խորհրդային գրող Նիկոլայ Օստրովսկին։
- 1972 թ. մահացել է հայ գրող Սերոբ Արմենը՝ «Հեղնար աղբյուրի» հեղինակը։
- 46 թ. ծնվել է հույն պատմաբան, բարոյախոս եւ փիլիսոփա Պլուտարքոսը։
- Այսօր հին հայկական տոմարով Քաղոց ամսվա Կորդուիք օրն է։

ՆԱԻՐԱ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Առաջնությունը թվերով եւ փաստերով

Հայաստանի 8-րդ առաջնությունը պատմություն դարձավ: Սակայն մասնագետները քննարկում, վերլուծում են նրա արդյունքները: Ներկայացնում ենք վիճակագրական տվյալներ, որոնք, կարծում ենք, կհետաքրքրեն ֆուտբոլասերներին:

✱ Մրցանակակիրներին ի հայտ բերելու համար պահանջվեց 282 օր: Այս ցուցանիշը ռեկորդային է ՀՀ առաջնությունների համար:

✱ «Շիրակը» 3-րդ անգամ նվաճեց չեմպիոնի կոչումը եւ հավասարվեց «Փյունիկին»: Թիմը ՀՀ առաջնությունների ամենաաստիճանավոր ակումբն է: Գյումրեցիները նաեւ 4 անգամ դարձել են արծաթե մեդալակիր: ՀՀ առաջնություններում շիրակցիներն առանց մրցանակների են մնացել միայն 1996-97 թթ. մրցաշրջանում:

✱ Խաղացանկով նախատեսված 180 հանդիպումներից կայացել է 152-ը, որոնցում խփվել է 529 գնդակ (միջինը մեկ խաղում 3,48 գոլ): Այդ գոլերից 26-ը («Շիրակ»-«Գյումրի» 15-5, «Արարատ»-«Երեւան» 3-1, «Էրեբունի»-«Դվին» 1-1) չեղյալ են համարվել, եւ «Շիրակին», «Արարատին» ու «Էրեբունուն» գրանցվել է հաղթանակ 3-0 հաշվով:

✱ 152 հանդիպումներից 51-ում (խաղերի 33 տոկոսը) գրանցվել է խոշոր հաշիվ: Առավել հաճախ 12 անգամ խոշոր հաշվով հաղթանակ է տոնել «Շիրակը»: Հենց շիրակցիների օգտին էլ գրանցվել է առաջնության ամենախոշոր հաշվով հաղթանակը («Դվին» 11-1): Միայն «Գյումրիին» չի հաջողվել խոշոր հաշվով հաղթանակ տոնել: Փոխարենը գյումրեցիները 18 խաղում պարտվել են 3 եւ ավելի գնդակի տարբերությամբ: 16 անգամ նման պարտություն է կրել «Դվինը»: Միայն «Շիրակն» ու «Ցեմենտն» այդպիսի պարտություններ չեն կրել:

✱ «Արարատն» ու «Ցեմենտը» 10 անընդմեջ հաղթանակ են տոնել, իսկ «Գյումրին» 16 խաղ շարունակ խաղադաշտը թողել է պարտված:

✱ Առաջնության մեկնարկից «Արարատը» 14 տուր, իսկ «Երեւանը» 10 խաղ շարունակ ընթացել են առանց պարտության, իսկ «Գյումրին» միայն 17-րդ տուրում ընդհատեց իր անընդմեջ պարտությունների շարքը՝ տանելով անդրանիկ հաղթանակը:

✱ «Շիրակն» անցկացրած 33 հանդիպումներից միայն չորսում չի կարողացել գրավել մրցակիցների դարպասները, իսկ «Գյումրին» 18 խաղում գոլ չի խփել:

✱ Առավել հաճախ 17 անգամ իր դարպասն անառիկ է պահել «Արարատը», իսկ «Դվինին» ու «Գյումրիին» դա չի հաջողվել ոչ մի խաղում:

✱ Առաջնության ընթացքում մի քանի թիմեր նշեցին հոբելյաններ: Հուլիսի 18-ին «Գյումրիի» հետ անցկացրած խաղը երկրի առաջնություններում «Էրեբունու» 200-րդ հանդիպումն էր: Թիմն առաջինը հասեց 200-րդ խաղի սահմանագիծը: Նման հոբելյան նշեցին նաեւ «Կիլիկիան», «Արարատը», «Շիրակը»:

✱ Սեպտեմբերի 16-ին «Գյումրիի» դարպասը Հովհաննես Անտոնյանի խփած գնդակը «Արարատի» հոբելյանական 600-րդ գոլն էր: Վեց օր անց նման հոբելյան նշեց նաեւ «Շիրակը»: «Էրեբունու» հետ խաղում հոբելյանական գոլի հեղինակ դարձավ Կոլյա Եփրանոսյանը: Սեպտեմբերի 6-ին «Գյումրիի» նկատմամբ տարած հաղթանակը (4-3) «Շիրակի» համար հոբելյանական էր՝ 150-րդը:

✱ Առաջնության լավագույն ռմբարկու դարձավ «Ցեմենտի» հարձակվող, 32-ամյա Շիրակ Սարիկյանը, որը 24 հանդիպումներում խփել է 21 գնդակ (միջինը մեկ խաղում 0,87 գոլ): Սարիկյանը ՀՀ առաջնությունների ամենատարիքով ռմբարկուն է: Իսկ ամենաերիտասարդ ռմբարկուն Արա Հակոբյանն էր, որն անցյալ տարի 18 տարեկան հասակում «Դվինում» խփեց 20 գնդակ: 10 լավագույն ռմբարկուների ցուցակում տեղ են զբաղեցրել նաեւ Արման Քարամյանը («Կիլիկիա») 20 գնդակ, Միեր Ավանեսյանը («Ղարաբաղ», «Զվարթնոց»), Կոլյա Եփրանոսյանն ու Արա Աղամյանը (երկուսն էլ «Շիրակ») 16-ական, Կարեն Բարսեղյանը («Արարատ»), Արսեն Բեռնեցյանը («Շիրակ») 15-ական, Արթուր Պետրոսյանը («Շիրակ»), Սերգեյ Էրզրումյանը («Դվին», «Կիլիկիա») 13-ական, Արսեն Ավետիսյանը («Արարատ») եւ Վարազդատ Ավետիսյանը («Երեւան») 12-ական:

✱ Դարպասապահներից միջինը մեկ խաղում բաց թողած գոլերի հաշվով լավագույն արդյունքն ունի «Ցեմենտի» դարպասապահ Աշոտ Ղազամյանը 0,5 (8 գոլ 16 խաղում): Արարատցի Հարություն Աբրահամյանը բոլորից հաճախ 17 անգամ դարպասը պահել է անառիկ: Նրան է պատկանում նաեւ դարպասն անընդմեջ անառիկ պահած րոպեների հաշվով լավագույն ցուցանիշը 496 րոպե:

✱ Առաջնության խաղերին մասնակցել է 258 ֆուտբոլիստ, որոնցից 41-ը հանդես է եկել 2 թիմում, իսկ Միեր Ավանեսյանը խաղադաշտ է դուրս եկել 3 թիմի համազգեստով («Ղարաբաղ», «Շիրակ», «Զվարթնոց»): Բոլորից շատ 38 ֆուտբոլիստ է հանդես եկել «Երեւանում»: «Զվարթնոցն» ասպարեզ է դուրս բերել 36 խաղացողի, «Էրեբունին» 35: Ամենակայուն կազմով այդ է ընկել «Ղարաբաղը», որն անցկացրած 15 խաղերում խաղադաշտ է դուրս բերել 21 ֆուտբոլիստի: Իսկ բոլոր խաղերին մասնակցած թիմերից ամենակայուն կազմն ունեցել է «Շիրակը» (23 ֆուտբոլիստ):

✱ Առաջնությունում խփած գոլերի հեղինակներ են դարձել 118 ֆուտբոլիստներ, որոնցից 9-ն այլ են ընկել 2 թիմում:

✱ Առաջնության բոլոր հանդիպումներին մասնակցել են շիրակցի Կոլյա Եփրանոսյանը, արարատցի Հովհաննես Անտոնյանը, Նվեր Խաչատրյանը («Զվարթնոց»), Կարապետ Փարկիթյանն ու Երվանդ Հակոբյանը («Գյումրի»):

✱ Արարատցի Հովակիմ Հովակիմյանն անցկացրած խաղերի հաշվով դարձավ ՀՀ առաջնությունների ռեկորդակիր (199 խաղ): Նախորդ առաջնությունից հետո ռեկորդը պատկանում էր Արթուր Պետրոսյանին (172 խաղ), որն ընթացիկ մրցաշրջանում մասնակցեց ընդամենը 17 խաղի:

✱ Արթուր Պետրոսյանը դարձավ 4-րդ ֆուտբոլիստը, որը ՀՀ առաջնություններում խփեց իր հոբելյանական 100-րդ գոլը: Այդ գոլն Արթուրը խփեց հոկտեմբերի 13-ին «Կիլիկիայի» դարպասը: Տիգրան Եսայանը դարձավ ռմբարկուների «100-ի ակումբի» 5-րդ անդամը նոյեմբերի 3-ին գրավելով «Կիլիկիայի» դարպասը:

✱ Շիրակցի Արա Աղամյանը («Դվինի» հետ խաղում) եւ «Կիլիկիայի» հարձակվող Արման Քարամյանը («Գյումրիի» հետ խաղում) խփել են 5-ական գնդակ: Արման Քարամյանը եւ Հայկ Հակոբյանը դարձել են 4-ական գոլի հեղինակ: Եվս ինը ֆուտբոլիստներ մեկ խաղում խփել են 3-ական գնդակ: Հեթ-տրիկների հաշվով յուրօրինակ ռեկորդակիրը Միեր Ավանեսյանն է (3 անգամ): Հետաքրքիր է, որ առաջնությունում գրանցված 17 հեթ-տրիկներից 14-ը բաժին են ընկնում «Դվինի» եւ «Գյումրիի» մասնակցությամբ հանդիպումներին:

ԱՇՈՏ ՏԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՀԱՕԿ

Արտագնա նիստ Գյումրիում

Հայաստանի ազգային օլիմպիական կոմիտեի գործկոմի արտագնա նիստ անցկացվեց Գյումրիում: Քննարկվեցին տարբեր խնդիրներ:

Տրվեցին Սլովակիայում անցկացված ձմեռային օլիմպիական օրերին եւ Դանիայում տեղի ունեցած Եվրոպայի պատանեկան օլիմպիական օրերին Հայաստանի պատվիրակությունների մասնակցության գնահատականները: Առաջինում մեր հանրապետության ներկայացուցիչների ելույթները համարվեցին անբավարար, երկրորդում՝ բավարար: Քննարկվեցին մարզական կազմակերպիչների՝ դասընթացների անցկացման, միջազգային օլիմպիական ակադեմիայի 1999 թ. նստաշրջանին մեր ազգային օլիմպիական ակադեմիայի մասնակցության, ՄՕԿ-ի գիտական սեմինարներին, կոնգրեսին մասնակցության հարցեր:

Կարեւորվեցին 2000 թ. Սիդնեյի օլիմպիական խաղերին նախապատրաստվելու հարցերը: ՀԱՕԿ-ի նախագահ Բենուր Փաշայանը նշեց, որ բավականին դժվարություններ կան, որոնցից գլխավորը անհրաժեշտ միջոցների բացակայությունն է: Սակայն պետք է ամեն ինչ անել Սիդնեյում արժանիորեն հանդես գալու համար: Բենուր Փաշայանի միտքը շարունակեց ՀԱՕԿ-ի փոխնախագահ Միխայել Իսրայելյանը, նշելով, որ օլիմպիադային նախապատրաստվելու հարցը կառավարական մակարդակի պետք է լինի, դրանով պետք է շահագրգռված լինեն բոլորը:

Գործկոմի նիստում քննարկվեցին այլեւայլ հարցեր, մասնավորապես՝ Սիդնեյի խաղերին մասնակցող մարզիկների բժշկական, հոգեբանական նախապատրաստությունը: Խոսվեց ֆիզկուլտուրայի եւ սպորտի մասին օրենքի անհրաժեշտության մասին: Բենուր Փաշայանը տեղեկացրեց, որ ՀԱՕԿ-ի գլխավոր ասամբլեան, ամենայն հավանականությամբ, կանցկացվի եկող տարվա մարտ ամսին:

ՀԱՕԿ-ի գործկոմի նիստի մասնակիցներին ընդունեց Շիրակի մարզպետ Ֆելիքս Փիրումյանը:

Ռիվալդոն՝ Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստ

44-րդ անգամ որոշվեց Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստը: Հեղինակավոր «Ֆրանս ֆուտբոլ» հանդեսի սահմանած մրցանակին՝ «Ոսկե գնդակին», արժանացավ իսպանական «Բարսելոնի» հարձակվող, բրազիլացի Ռիվալդոն (5 տարի առաջ որոշվեց, որ մրցանակին կարող են հավակնել նաեւ եվրոպական ակումբներում հանդես եկող ոչ եվրոպացի ֆուտբոլիստները): Ռիվալդո Վիտոր Բարբոսա Ֆերեյրան (այսպես է 1999 թվականի դափնեկրի լրիվ անունը) նշանավոր Ռոնալդոյից հետո երկրորդ բրազիլացին է, որը «Ոսկե գնդակի» է արժանանում:

Ռիվալդոն 27 տարեկան է, հանդես է եկել այնպիսի հանրահայտ ակումբներում, ինչպիսիք են «Կորինտիանսը», «Պալմեյրասը» (Բրազիլիա), «Դեպորտիվո լա Կորունյան» (Իսպանիա): Նա «Բարսելոն» է տեղափոխվել 1997 թվականից: Հարցման արդյունքում, որին մասնակցել են ՈՒԵՖԱ-ի անդամ 50 երկրների լրագրողներ, Ռիվալդոն 219 ձայն է ստացել: Երկրորդ տեղում է անգլիացի Դեւիդ Բեքհեմը («Մանչեսթր յունայթեդ») 154 միավոր, երրորդում՝ ուկրաինացի Անդրեյ Շեւչենկոն («Միլան») 64 միավոր: Հնգյակում տեղ են գրավել նաեւ արգենտինացի Գաբրիել Բատիստուտան («Ֆիորենտինա») եւ պորտուգալացի Լուիշ Ֆիգուն («Բարսելոն»): Իսկ վերջում՝ ներկայացնենք «Ոսկե գնդակի» բոլոր մրցանակակիրներին:

1957 թ.՝ Սթենլի Մեթյուզ (Անգլիա)
1958 թ.՝ Ալֆրեդո դի Ստեֆանո (Իսպ.)
1959 թ.՝ Ռայմոն Կոպա (Ֆրանսիա)
1960 թ.՝ Լուիս Սուարես (Իսպանիա)
1961 թ.՝ Օմար Սիվորի (Իտալիա)
1962 թ.՝ Յոզեֆ Մասոպուստ (Չեխ.)
1963 թ.՝ Լեւ Յաշին (Ռուսաստան)
1964 թ.՝ Դենիս Լոու (Շոտլանդիա)
1965 թ.՝ Էյսեբիո (Պորտուգալիա)
1966 թ.՝ Բոբի Չարլթոն (Անգլիա)
1967 թ.՝ Ֆլորիան Ալբերտ (Հունգարիա)
1968 թ.՝ Ջորջ Բեստ (Հս. Իռլանդիա)
1969 թ.՝ Ջանի Ռիվերա (Իտալիա)
1970 թ.՝ Գերդ Մյուլլեր (Գերմանիա)
1971 թ.՝ Յոհան Կրոյֆ (Հոլանդիա)
1972 թ.՝ Ֆրանց Բեկենբաուեր (Գերմ.)
1973 թ.՝ Յոհան Կրոյֆ (Հոլանդիա)
1974 թ.՝ Յոհան Կրոյֆ (Հոլանդիա)
1975 թ.՝ Օլեգ Բլոխին (ԽՍՀՄ)
1976 թ.՝ Ֆրանց Բեկենբաուեր (Գերմ.)
1977 թ.՝ Ալան Սիմոնսեն (Դանիա)
1978 թ.՝ Քեւին Քիգան (Անգլիա)
1979 թ.՝ Քեւին Քիգան (Անգլիա)
1980 թ.՝ Կառլ-Հայնց Ռումենիգե (Գերմ.)
1981 թ.՝ Կառլ-Հայնց Ռումենիգե (Գերմ.)
1982 թ.՝ Պաոլո Ռոսսի (Իտալիա)
1983 թ.՝ Միշել Պլատինի (Ֆրանսիա)
1984 թ.՝ Միշել Պլատինի (Ֆրանսիա)
1985 թ.՝ Միշել Պլատինի (Ֆրանսիա)
1986 թ.՝ Իգոր Բելանով (ԽՍՀՄ)
1987 թ.՝ Ռուուդ Գուլլիտ (Հոլանդիա)
1988 թ.՝ Մարկո վան Բաստեն (Հոլանդ.)
1989 թ.՝ Մարկո վան Բաստեն (Հոլանդ.)
1990 թ.՝ Լոթար Մաթեուս (Գերմանիա)
1991 թ.՝ Ժան-Պիեռ Պապեն (Ֆրանս.)
1992 թ.՝ Մարկո վան Բաստեն (Հոլանդ.)
1993 թ.՝ Ռոբերտո Բաջո (Իտալիա)
1994 թ.՝ Խրիստո Ստոիչկով (Բուլղ.)
1995 թ.՝ Ջորջ Վեա (Լիբերիա)
1996 թ.՝ Մաթիաս Զամմեր (Գերմ.)
1997 թ.՝ Ռոնալդո (Բրազիլիա)
1998 թ.՝ Զինեդին Զիդան (Ֆրանսիա)
1999 թ.՝ Ռիվալդո (Բրազիլիա)

ԽԱՉԲԱՌ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. «Լիդս»: 2. Կոպա: 3. Տամա: 4. Դիդա: 6. Այալա: 7. Ակիտա: 8. Գամառա: 9. «Մեց»: 10. Տառնաք: 15. «Մոնտեսիո»: 16. «Դվին»: 17. Սանտ: 18. Լինց: 19. «Ալգա»: 20. Ռավանելլի: 25. Իգլ: 27. «Նիս»: 30. Կաֆու: 31. Մոսա: 32. «Ռեալ»: 33. Իվան: 34. Կարդաշ: 36. Լուաանո: 40. «Ֆլոռա»: 42. Ճոզեֆ: 44. «ԳԿՍ»: 46. Իրան: 47. Աքուծ: 48. Չանգ: 49. Կոոլ:

Հորիզոնական

5. Ժինոլա: 7. «Ալանիա»: 11. «Լանս»: 12. «Ականծիկա»: 13. Սուազ: 14. Բամա: 16. Դիաս: 18. Լարա: 20. «Ռեննա»: 21. Ալի: 22. Ալոսի: 23. Գավաք: 24. Նիս: 26. Գանա: 28. Իսո: 29. Ինա: 30. Կլոս: 32. Ռոսի: 34. Կոստա: 35. Վեյա: 37. Սեա: 38. Սոու: 39. ՈՒԵՖԱ: 41. «Լիոն»: 43. Դոսա: 45. «Բարի»: 47. Ստոյկովիչ: 49. Կունց: 50. «Կանկայա»: 51. Լանգոն

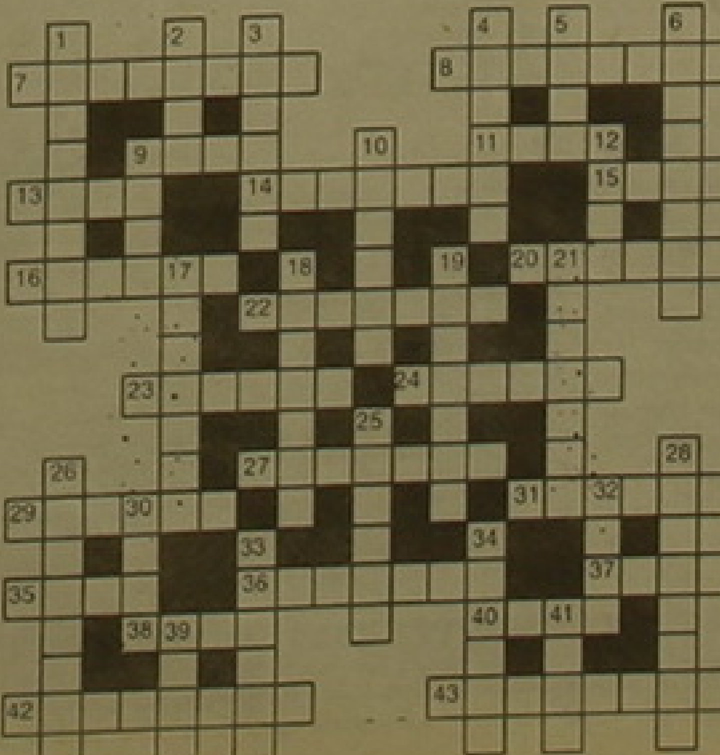

Ուղղահայաց

1. Գերմանական ավտոմեքենայի մակնիշ: 2. Հնագույն զինատեսակ: 3. Թոյուն դահուծ, ախար, ...: 4. Դոմինիկյան պարտի դիմաց տրվող գրավոր փաստաթուղթ: 5. Ֆրանսիական օծանելիք «Քրիստիան ...»: 6. Աշխարհի դիմաց ամսվա հաշվով տրվող վարձ: 9. Անգլիայում բարձր ազնվականների ժառանգական տիտղոսը: 10. Շ. Ռուսթավելու «Վագրենավորի» հերոսներից: 12. Կնոջ հայրը փեսայի համար: 17. Բարոկկոյի ճարտարապետ, ճանաչում: 18. Ռուս բանաստեղծուհի: 19. Խոսքի մաս: 21. Քաղաք Հայաստանում: 25. Ոտքով բացված նեղ ճանապարհ: 26. Դիզելի պատկանելությունը որոշող չափի միավոր: 28. Հայաստանում երիտասարդության համար տպագրվող լրագիր, որն այժմ լույս չի ընծայվում: 30. Տարածաշրջանային պետություն: 32. Ռուս առասպելի «ոսկե գեղմի» հետեւից գնացող նավը: 33. Բարակ թելից հյուսված կամ ոլորած պարան: 34. Ա. Ֆրանսի «Բալթազար» նովելի հերոսուհին: 39. Կարճ, խմաստալից ասացված: 41. Փողը պահելու համար տոպրակ, նաեւ՝ հարստություն:

Հորիզոնական

7. Հայ կինոռեժիսոր: 8. Լեռ Ճապոնիայում: 9. Ռուս հունական դիցարանի գեղեցկուհի, որին հանդիպելու համար սիրահարված Ստրոսը զարդարվել էր կարապի փետուրներով: 11. Ռուս հունական դիցարանի արգասավորման եւ սիրո աստվածուհին: Նա առասպելներում պատկերված է որպես խանդոտ եւ դաժան տիրակալուհի: 13. «Կարմիր գլխարկ» հեքիաթի հեղինակը: 14. Թաղամաս Երեւանում: 15. «Ոսկե ոսկի»: 16. Գերմանական ֆուտբոլի թիմ: 20. Հոկտեմբերյան մեծ հեղափոխությանը մասնակցած Բալթիական նավատորմի ռազմանավ: 22. Քաղաք Միջագետքում, Եփրատի ափին, որը բաշխված է Ասորի դարպաս: 23. Սովետական արեւելագետ, հնագետ, հանրապետական գործիչ, ՀՍՍՀ ԳԱ առաջին պրեզիդենտը: 24. Անգլիական ավտոմեքենայի մակնիշ: 27. Չեխ կոմպոզիտոր, ազգային սիմֆոնիայի հիմնադիրներից: 29. Վրաց ռեժիսոր Դոլիձեի ֆիլմերից: 31. Գետ Արեւելյան Վրաստանում: 35. Իսպանացի նկարիչ, «Կապրիչոս» նկարաշարի հեղինակը: 36. Ամերիկյան մարզահագուստներ արտադրող «Գոր» ֆիրմայի թողարկած կասպիչ զգեստի մակնիշը: 37. Պետություն Արեւմտյան Աֆրիկայում: 38. Է. Զոլայի վեպերից: 40. Չկնատեսակ: 42. Ա. Ֆրանսի նովելներից: 43. Հավազգի գեղեցիկ փետուրներով թռչուն:

Կազմեց Է. ՄԿՐՏՉՅԱՆԸ

Շաբաթօրյա «Ազգի» մրցանակային խաչբառը ճիշտ լուծել եւ արժանավոր մրցանակին է արժանացել կերպարվեստի պատմության ծանոթագետ ԱՐԱՄ ԿԱՐԱԳՈՒՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **Օրվա հեռագրով**

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Պուտինը հզոր հիմք է ստեղծել նախագահ դառնալու համար

ՄՈՍԿՎԱ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Արեւմտյան վերլուծաբանները զարմանքով նշում են, որ ո՛չ Ռուսաստանի վարչապետ Վլադիմիր Պուտինը, ո՛չ «Եդինստվո» դաշինքի առաջնորդ Սերգեյ Շոյգուն ներկայումս չեն մեղադրվել որեւէ հակաօրինական գործողության իրականացման մեջ, ինչն օտարերկրյա դիտորդների կարծիքով, խիստ հազվադեպ երեւույթ է ներկայիս դրամաշորթության մեջ խրված Ռուսաստանի համար:

Ռուսաստանի վարչապետը կարող է հաղթանակ տանել Պետդումայի ընտրություններում: Քանի որ, արեւմտյան դիտորդների տեսակետով, «Միասնությունը» որը, նախնական արդյունքներով, ստանում է Պետդումայի պատգամավորական տեղերի մեծամասնությունը, «հզոր հիմք» է ստեղծում Վլադիմիր Պուտինի հույսերի իրականացման համար՝ Ռուսաստանի առաջագա նախագահական ընտրությունների առնչությամբ: Երկու խաղաղական գործիչներն էլ անբասիր կերպար ունեն, ինչն արեւմտյան փորձագետների կարծիքով, իր դերն ունի նրանց հաջողության գործում: «Միասնությունը» կարող է նախարարների ներկայիս կաբինետին հնարավորություն ընձեռնել արդյունավետ որոշումների ընդունում ծեծել քերել, ինչպես նաեւ նպաստել Ռուսաստանի ներկայիս վարչապետի՝ նախագահի պաշտոնի առաջիկա նախընտրական արշավում դիրքերի հետագա ամրապնդմանը:

КОМՈՒՆԻՍՏՆԵՐ

Զյուգանովը հավակնում է Դումայի նախագահի պաշտոնին

ՄՈՍԿՎԱ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Ռուսաստանի կոմկուսի ղեկավար Գենադի Զյուգանովը Պետդումայի ընտրությունների արդյունքներն այսօր հաջող է գնահատել Ռուսաստանի կոմկուսի համար:

Իոսիֆ Ստալինի գերեզմանին ծաղիկներ դնելուց հետո պատասխանելով լրագրողների հարցերին, նա նշել է, որ կոմունիստներն ստացել են ձայների մոտ 25 տոկոսը, եւ նրանցից մոտ 70 մարդ անցել է միամանդատ օկրուգներում: «Մեր խմբակցությունը կլինի ամենահզորն ու ամենաազդեցիկը», հավաստիացրել է Ռուսաստանի կոմունիստների կուսակցապետը:

Զյուգանովի խոսքերով ասած, նորակազմ Պետդուման կարող է անդրանիկ նիստը գումարել արդեն հունվարի 18-ին: Դուման, նրա կարծիքով, «որակապես այլ կլինի»: «Պատգամավորների 80 տոկոսը ի վիճակի կլինի աշխատելու միասին», ենթադրում է կոմկուսի ղեկավարը: Նա այն կարծիքին է, որ Պետդումայի նախագահի պաշտոնը, ինչպես որ առաջ, պետք է անցնի ամենախոշոր խմբակցությանը:

Ըստ Սպիտակ տան ներկայացուցչի ընտրությունները Ռուսաստանում ազնիվ էին ու արդար

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ռուսաստանի խորհրդարանական ընտրությունների նախնական արդյունքների հրապարակումից հետո ֆոնդային շուկայում աճել են ռուսական բաժնետոմսերը: ԱՄՆ-ի կարծիքով, այդ ընտրությունները վկայում են երկրում ժողովրդավարության աճի մասին: Սպիտակ տան ներկայացուցիչ Լոֆ Յարդը դեկտեմբերի 20-ին հայտարարել է, թե՝ միջազգային դիտորդների կարծիքով, ընտրություններն ազնիվ էին ու արդար: BBC ռադիոկայանի հաղորդման համաձայն, նա դրականորեն է գնահատել այն փաստը, որ ընտրությունները Ռուսաստանում դառնում են սովորական երեւույթ, եւ որ քվեարկությանը մասնակցում են մեծ թվով ընտրողներ:

Միաժամանակ Յարդը նշել է, որ միջազգային հանրությունը չի հանդուրժի դաժան ռազմական գործողությունները Չեչնիայում: Ազգային անվտանգության հարցերով ԱՄՆ նախագահի խորհրդական Բերգերը ընտրությունների նախնական արդյունքների առնչությամբ ասել է, որ իր համոզմամբ կազմով ավելի չափավոր Պետդուման կքաջալերի օտարերկրյա ներդրողների վիճակը ու կհանգեցնի արտասահմանյան հոսքի, չնայած Չեչնիայի իրավիճակին:

1995 թ.-ից մինչ օրս Վանա լճի մակարդակը նվազել է 1,2 մետրով

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Անատոլու» գործակալությունը տեղեկացնում է, որ 1995 թ.-ից մինչ այսօր Վանա լճի ջրի մակարդակը շուրջ 1 մ 20 սմ-ով նվազել է: Ափամերձ շրջանների սանիտարահիգիենիկ վիճակը միանգամայն բարվոք չէ, քանի որ լճի շրջակայքը տեղի բնակչության համար վերածվել է աղբանոցի:

Թուրքիայում ԱՄՆ 1 դոլարի դիմաց 530 հազար լիրա են վճարում

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքական լիրայի արժեզրկումն արդեն հասնում է աստղաբաշխական չափերի: Ներկայումս 1 ԱՄՆ դոլարի դիմաց Թուրքիայում վճարում են շուրջ 530 հազար լիրա: Սա լուրջ խնդիրներ է հարուցում առեւտրի բնագավառում, քանի որ մեծ թվով դրամարկղային եւ հաշվիչ մեքենաներ ի վիճակի չեն նման չափերի հասնող հաշվարկներ կատարել: Հատկանշական է, որ 1970 թ.-ին 1 դոլարն արժեր ընդամենը 14 լիրա:

Իսլամական կուսակցությունը դեմ է Ադրբեջանում գեղեցկության մրցույթ անցկացնելուն

ԲԱՔՈՒ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: «Ադրբեջանում, որտեղ բնակչության մեծ մասը մահմեդականներն են, «Յոթ գեղեցկուհիներ» մրցույթի անցկացումն անթույլատրելի է, եւ մենք հանդես ենք գալիս դրա դեմ»: Այդ մասին նշվում է Ադրբեջանի Իսլամական կուսակցության՝ երկրի կանանց ուղղված դիմումում: Գեղեցկության մրցույթի անցկացումը Ղուրանը մարդկանց շնորհելու օրը, դիմումի հեղինակները գնահատում են որպես համահրամ իսլամի նկատմամբ: Իսլամական կուսակցությունը երկրի կանանց կոչ է արել իրենց բողոքն արտահայտելու կնոջ մարմնի ցուցադրման նկատմամբ: Իսլամական կուսակցության նախագահը դիմում է հղել նաեւ Հեյդար Ալիեւին, որտեղ նմանօրինակ մրցույթի անցկացումը նա անվանել է «ժողովրդի նկատմամբ անհարգալից վերաբերմունքի» դրսեւորում: Դիմումի հեղինակները նախագահին խնդրում են օգտագործել իր լիազորությունները եւ արգելել դեկտեմբերի 26-ին նախատեսվող գեղեցկության մրցույթի անցկացում:

Բիլ Գեյթսը 30 մլն է նվիրաբերել

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Աշխարհի ամենահարուստ մարդը՝ ամերիկացի Բիլ Գեյթսը, շուրջ 30 մլն դոլար է նվիրաբերել ամերիկյան «Յունայթիդ Ուեյ» (Միացյալ ուղի) բարեգործական հիմնադրամին: Գեյթսը գլխավորում է «Մայքրոսոֆթ» ընկերությունը, որը մշակել է ողջ աշխարհում գործածվող համակարգչային ծրագրերի շուրջ 90 տոկոսը:

Ռուբլին Ռուսաստանի եւ Բելառուսի միասնական արժույթ

ՄՈՍԿՎԱ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Դեկտեմբերի 21-ին Տուլայում կընթանա Ռուսաստանի եւ Բելառուսի Միջբանկային արժութային խորհրդի առաջին նիստը, որի ընթացքում կքննարկվեն կազմակերպչական հարցեր եւ երկու երկրների միասնական արժույթ մտցնելու հեռանկարները: Այդ մասին հաղորդում է «Ինտերֆաքսը» վկայակոչելով ՌԴ Կենտրոնական բանկին մոտ աղբյուրները: Նիստի ժամանակ ռուսական կողմը կգլխավորի Կենտրոնական բանկի ղեկավար Վիկտոր Գերաշչենկոն: Կենտրոնական բանկը նպատակահարմար է գտնում որպես միասնական արժույթ կիրառել ռուսական ռուբլին:

Hotel Armenia
Executive Assistant

We are looking for Executive Assistant to the Director of Personnel of Hotel Armenia. Excellent language, computer, translating and typing skills are required. The applicant should also have good interpersonal and organizational skills, as well as be very energetic and detail-oriented.

Apply in writing with full CV by december 25, 1999.

Hotel Armenia, Amiryan 1, Yerevan Armenia
Department of Human Resources
Tel: 56-03-91. Fax: 151-803

GlaxoWellcome Armenia
REPRESENTATIVE OFFICE
HIRING ANNOUNCEMENT
POSITION-MEDICAL REPRESENTATIVE
QUALIFICATION
- Strong interpersonal and communication skill.
- Organizational talent and commercial feeling.
- Very good knowledge of English.
- Computer literate (PC).
- Communicate well with other doctors.
- International travel experience, working in experience is plus.

The candidate must have medical or public health degree and minimum 5 year of experience in the medical institutions.

HOW TO APPLY?

THE DEADLINE FOR THE SUBMISSION OF RESUME IS DECEMBER 20/1999

SEND TO THE ATTENTION OF DR. KHACHATRYAN. COUNTRY MANAGER.

ADDRESS
GlaxoWellcome Armenia, 7 Baghramyan Ave., Yerevan 375019 Armenia
Tel: +003742 569157. Fax: +003742 151415
E-mail: helen@arminco.com

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

22 դեկտեմբեր

Հ1

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Սուրբ կնոջ բուրմունքով»
10.20 Մանուկի կողակ
10.30 Մուլտֆիլմ «Անառակ թութակի վերադարձը»
11.00 Գ/Ֆ «Հասնելով անհասանելիին»
12.40 Հանդիպում Հենրիկ եւ Արմեն Անասյանների հետ
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Պատճառ
17.40 Մուլտֆիլմ «Պարուհին նավի վրա»
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրբ կնոջ բուրմունքով»
19.00 Պատճառի
19.30 Հեռուստասերիալ «Կրեր»
20.00 Այսօր Էներգետիկայի օրն է
20.25 Արտակարգ ալիք
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Հեռուստակապակոց
21.45 Պրեմիերա
21.50 Ազգային ժողովի նիստում. հայտարարություններ. հարցեր կառավարությանը
(Արտահերթային հեռարձակմամբ
21.50 Գ/Ֆ «Մենավոր ընկուզենին»)
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.20 Ռուբիկոն+
21.50 Գ/Ֆ «Եռման կետ»
24.00 Զրո ժամ
0.05 Երաժշտական դադար
0.10 Մութ սենյակ
0.30 Ֆասոն (Fasion ծրագրի շաբաթվա ընտրանի)
1.00 Գ/Ֆ «Պատժի առավելագույնը»

Պրոմեթեւս

9.05 Վաղ առավոտյան
10.00 Մուլտֆիլմ
10.20 Ծանոթ անծանոթը
10.45 Սերիալ «Կանանց աշխարհը»
11.30 «Ներշնչանք». Ֆայնշտեյն Սարգսյան
12.00, 18.00, 20.30, 0.55 Լուրեր
18.20 Գ/Ֆ «Նոր ռոբինզոնները»
20.00 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
21.00 Սերիալ «Կանանց աշխարհը»
21.45 «Այսօր»
22.05 «Մոմեդան եւ ընկ.»
22.40 Ոսկե երեկոյան
23.20 Գ/Ֆ «9 մեկնաբեր»

Ար

9.00 Տոմար
ավարտին Ավետմ (կրկնություն)
19.00 «Չիքիկը» ներկայացնում է բնաշխարհ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Մանուկի խոսնակ
20.00 Գիսաստղեր
20.30 Կամ... կամ
21.10 Չիքիկ

Ք1

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «Գազանների մեծամասնը»
16.45 Հրաշալի ընկերախումբ
17.00 Ջունգլիների կանչը
17.25 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 Դիմակներ շոու
19.55 Մարդը եւ օրենքը
20.40 Սերիալ «Սրտաստորակ»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/Ֆ «Աֆոնյա» (դերերում Լ. Կուրավլյով, Ե. Սիմոնովա, 1975 թ.)
24.40 Քաղաքականություն
01.15 Նորություններ
01.35 Սերիալ «Երազներ որսացողները»

РТР

7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.20 Հումորայնիա եւ առողջություն
10.20 Հեռուստախաղեր «Արենա ստորս»
11.00 Հումորայնիա եւ առողջություն
11.10 Սերիալ «Գնչուհին»
12.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի անառը»
13.00 Իմ ընտանիքը
13.50 Հումորայնիա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.20 Հեռուստախաղ «Ֆորտ Բոյարի բանալիները»
15.10 Սերիալ «Անտոնելլա»
16.05 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խառնուրդ բազմոցի վրա
17.20 Բժշկական լրատու
17.30 Մուլտֆիլմեր
18.20 Աստարակ
19.00 Սերիալ «Կոմիսար Ռեքսը»
20.30 Ռուսական սերիալ «Ցանկանում եմ երջանկություն»
21.25 Ինձ ինձ թեժ ամեծմար
22.45 Երաժշտական դինգ. Մեծ թատրոնի աստղերը եւ Մարիինյան թատրոնի աստղերը
00.35 Հերթապահ բաժանմունք
00.50 «Կինո+TV»
02.20 Խառնուրդ բազմոցի վրա

1999 թ.-ից դադարեցվում է «Հայաստան. փոխանակում եւ աջակցություն» ֆրանսիական կազմակերպության հայաստանյան մասնաճյուղի «Ֆրանս-ֆորմասիոն» ղ/ձ գործունեությունը գրանցված Մյասնիկյանի շրջանի ՀՊՏ-ում 16.10.1994 թ., պետռեգիստրի վկայականի թիվ 003020, գրանցման համարը 286.070.00357:
Բոլոր իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձանց, որոնք ունեն փոխադարձ հաշվարկներ, դիմել մինչեւ փետրվարի 28-ը
ԼՈՒԾԱՐԱՐԱՅԻՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65, Դասիչ 69150, Պատվեր 1177 Տպաքանակը 4000 Ստորագրված է տպագրության 21. 12. 1999 Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@